

Załączniki do ogłoszenia Nr 1
Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego
z dnia 9 marca 2015 r.

Załącznik nr 1

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA ŚWIADECTWA
KWALIFIKACJI SKOCZKA SPADOCHRONOWEGO (PJ) Z
UPRAWNIENIEM KLASY WYSZKOLENIA B.
SZKOLENIE METODĄ NA LINĘ (SL)**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....
(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – ADMINISTROWANIE PROGRAMEM	1
1. Spis treści	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
1. Zasady Ogólne	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	4
1. Program szkolenia teoretycznego	4
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	6
1. Program szkolenia praktycznego	6
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	16
1. Karta szkolenia praktycznego	16
2. Karta szkolenia teoretycznego	17

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

Po wyszkoleniu teoretycznym kandydat ma wykazać się znajomością przedmiotów wymienionych w DZIALE 3, a szkolenie może być realizowane metodą stacjonarną, zaoczną lub elektroniczną.

Szkolenie teoretyczne może być prowadzone w nieprzekraczalnym czasie: 8 godzin w ciągu jednego dnia.

1. Wymagania stawiane kandydatom przed przystąpieniem do szkolenia:
  - wiek - według uznania i oceny instruktora szkolącego ,w przypadku osób nieposiadających 18 lat, wymagana jest zgoda rodziców lub prawnych opiekunów;
  - orzeczenie lotniczo-lekarskie, jeżeli jest ono wymagane;
  - ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał.7 rozporządzenia wyłączającego), wymagane przed pierwszym skokiem.

2. Nauczanie umiejętności praktycznych musi obejmować:
  - wykonanie co najmniej 50 skoków z opóźnionym otwarciem spadochronu w łącznym czasie swobodnego spadania nie krótszym niż 30 minut;
  - naukę układania spadochronu głównego do skoku, ocena jego zdatności, wykonanie przeglądu spadochronu i regulacji (dopasowania) upręży przed skokiem bez prawa wykonywania napraw i regulacji;
  - naukę sterowania położeniem ciała podczas swobodnego spadania we wszystkich płaszczyznach;
  - naukę lądowania w określonym miejscu oraz określania miejsca zrzutu.

EGZAMIN TEORETYCZNY

Osoba ubiegająca się o świadectwo kwalifikacji PJ z wpisanym uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia B musi wykazać podczas egzaminów, że posiada wiedzę teoretyczną w zakresie następujących przedmiotów:

- prawo lotnicze;
- człowiek – możliwości i ograniczenia;
- ogólne bezpieczeństwo skoków;
- ogólna wiedza o spadochronie;
- teoria skoku spadochronowego;
- zasady skoku spadochronowego.

EGZAMIN PRAKTYCZNY

Osoba ubiegająca się o świadectwo kwalifikacji PJ z wpisanym uprawnieniem podstawowym klasy szkolenia B musi ukończyć 16 lat oraz wykazać podczas egzaminu praktycznego, że jako skoczek spadochronowy osiągnęła umiejętności określone w pkt. 2 (Nauczanie umiejętności praktycznych).

Po spełnieniu powyższych warunków kandydat może ubiegać się o świadectwo kwalifikacji PJ z wpisanym uprawnieniem podstawowym klasy szkolenia B.

Po ukończeniu szkolenia teoretycznego, praktycznego oraz zdaniu egzaminu wewnętrznego, kandydat do uzyskania świadectwa PJ, z uprawnieniem podstawowym klasy szkolenia B, otrzymuje stosowne zaświadczenie.

1. Posiadacz Świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy szkolenia B uprawniony jest do:

- wykonywania skoków bez nadzoru instruktora;
- samodzielnego układania czaszy głównej;

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szczegółowy program szkolenia teoretycznego

1. Prawo lotnicze - czas 30'

- przepisy licencjonowania odnoszące się do świadectw kwalifikacji PJ;
- przepisy wykonywania skoków spadochronowych;
- ubezpieczenie OC osób eksploatujących statki powietrzne.

2. Człowiek - możliwości i ograniczenia - czas 30'

- wpływ chorób, alkoholu i środków psychoaktywnych na kondycję skoczka spadochronowego;
- najczęstsze urazy w spadochroniarstwie – profilaktyka;
- wpływ zmian temperatury i ciśnienia na organizm.

3. Ogólne bezpieczeństwo skoków - czas 1 h

- poruszanie się po lotnisku;
- zbliżanie się do statków powietrznych;
- znaki i sygnały stosowane podczas skoków;
- zasady zachowania na pokładzie statku powietrznego wywołującego skoczków;
- sytuacje awaryjne na pokładzie samolotu, zasady postępowania;
- zapoznanie z przeszkodami w rejonie lądowania skoczków.

4. Ogólna wiedza o spadochronie - 1 h

- budowa systemu spadochronowego uprząż - pokrowiec;
- podstawowe części spadochronu i ich współdziałanie;
- czasza główna - budowa, proces otwarcia i wypięcia;
- systemy otwarcia spadochronu głównego LD, stabilizacja, uchwyt i miękki pilocik;
- zasady działania i obsługa automatu AAD oraz wysokościomierza analogowego i akustycznego;
- inne systemy zabezpieczające proces otwarcia spadochronu zapasowego RLS; Skyhook i podobne;
- kontrola gotowości spadochronu do skoku.

5. Teoria skoku spadochronowego - 1 h

- opór powietrza;
- droga skoczka po oddzieleniu się od samolotu;
- obliczanie utraty wysokości w czasie spadania;
- otwarcie spadochronu;
- określenie położenia skoczka względem rzeźby terenu, elementów zabudowy urbanistycznej i słońca;

- określenie kierunku i prędkości wiatru;
- opadnie na otwartym spadochronie;
- lądowanie skoczka.

6. Zasady skoku spadochronowego - 4 h

- zasady sterowania spadochronem;
- zajmowanie miejsca w statku powietrznym;
- oddzielanie od statku powietrznego;
- czynności skoczka po oddzieleniu się od statku powietrznego;
- postępowanie w sytuacjach awaryjnych;
- przypadki użycia noża;
- lot na otwartym spadochronie;
- lądowanie skoczka;
- lądowanie na przeszkody terenowe;
- określanie miejsca zrzutu;
- wpływ prędkości statku powietrznego w chwili wysoku;
- wpływ planowanego opóźnienia otwarcia spadochronu;
- wpływ prędkości i kierunku wiatru;
- współpraca z załogą statku powietrznego - zaznajomienie się z sygnałami przekazywanymi załodze.

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Szczegółowy program szkolenia praktycznego

1. Szkolenie naziemne

Uprząż

Ćwiczenie obejmuje następujące czynności:

- czynności skoczka po otwarciu spadochronu głównego, sterowanie;
- wypinanie spadochronu głównego i otwieranie spadochronu zapasowego;
- pozycja skoczka do przyziemienia, symulacja hamowania do lądowania.

Liczba ćwiczeń - do pełnego opanowania.

Wózek

Ćwiczenie obejmuje następujące czynności:

- prawidłowe ułożenie ciała w czasie wolnego spadania;
- reagowanie na zakłócenia równowagi w postaci wahań i obrotów;
- przyjmowanie prawidłowej pozycji do otwarcia spadochronu.

Liczba ćwiczeń - do pełnego opanowania.

UWAGA! Ćwiczenia na uprzęży i wózku należy powtarzać przez cały okres szkolenia podstawowego i w miarę potrzeb w czasie treningu skoczków, doskonaląc w ten sposób elementy techniki skoków.

Statek powietrzny lub jego makieta

Ćwiczenia należy prowadzić na statku powietrznym, z którego będą wykonywane skoki lub na makiecie tego statku powietrznego. Ćwiczenie obejmuje następujące czynności:

- wchodzenie do statku powietrznego i zajmowanie miejsca;
- zachowanie na pokładzie statku powietrznego;
- zaznajomienie z gestami i poleceniami skoczka wyrzucającego lub instruktora;
- prawidłowe oddzielenie się od statku powietrznego przy skokach na LD, stabilizację, uchwyt i miękki pilocik.

Liczba ćwiczeń - do pełnego opanowania

Skocznia

Ćwiczenie przygotowuje do prawidłowego lądowania. Obejmuje właściwe ustawienie nóg podczas lądowania przodem, bokiem i tyłem. Uodparnia stawy skokowe na zetknięcie z podłożem.

UWAGA! Zaleca się przeprowadzenie treningu w kaskach, podczas zajęć w samolocie lub na jego makiecie, a także na skoczni.

Szkolenie na przyrządach naziemnych należy prowadzić podczas szkolenia teoretycznego.

Układanie spadochronów głównych

Ćwiczenie obejmuje następujące czynności:

- przygotowanie spadochronu do układania;
- układanie czaszy i linek nośnych;
- sprawdzenie ułożenia czaszy i linek nośnych;
- włożenie czaszy do osłony;
- zaplatanie linek nośnych;
- zapięcie pokrowca;
- dopasowanie uprzęży, regulacja;
- przygotowanie i kontrola gotowości do użycia AAD - automatu spadochronowego, systemów RSL, Skyhook i podobnych;
- przygotowanie spadochronu do transportowania po skoku;
- układanie magazynowe spadochronu.

Pierwsze pokazowe układanie może wykonać:

- instruktor;
- mechanik spadochronowy;
- układacz spadochronowy;
- skoczek spadochronowy wyznaczony przez instruktora.

Uczniowie układają spadochrony pod nadzorem w/w osób, w trakcie całego szkolenia.

Liczba ćwiczeń - do pełnego opanowania.

2. Szkolenie w powietrzu

Podczas szkolenia w powietrzu, według zadania I, Ćwiczenie 1 - nadzór nad uczniami skoczkami pełnić mogą TYLKO instruktorzy spadochronowi z uprawnieniami INS(SL). Po ukończonym zadaniu I ćw.1, nad kolejnymi etapami szkolenia ucznia w powietrzu i na ziemi, nadzór mogą pełnić instruktorzy INS, INS(SL), INS/AFF, INS/TANDEM oraz INS(G) z ziemi.

Podczas szkolenia można korzystać z pomocy jednostronnej łączności radiowej. Każdy nowy element skoku powinien zostać wcześniej dokładnie omówiony przez instruktora i powtórzony przez ucznia przed skokiem.

Ćwiczenia można łączyć, realizując więcej niż jedno, w pojedynczym skoku.

Ćwiczenie 1 – Skoki z samoczynnym otwarciem spadochronu (LD)

Ćwiczenie obejmuje naukę:

- prawidłowego oddzielenia od statku powietrznego;
- przybierania prawidłowej pozycji do otwarcia spadochronu;
- czynności po otwarciu;
- prawidłowego manewrowania spadochronem;
- poprawnego lądowania.

Sposób odejścia od samolotu zależy od decyzji instruktora.

Liczba skoków na LD – według uznania instruktora – nie mniej niż 3 przy dalszym wykorzystaniu stabilizacji i nie mniej niż 5 na LD, przy dalszym szkoleniu na wolne otwarcie.

Wysokość skoku 800 –1500 m AGL

Opóźnienie – LD

Zapis skoku – **SL-1**

W kolejnych skokach na LD należy wprowadzić markowanie samodzielnego otwarcia spadochronu głównego.

Ćwiczenie 2 – Skoki ze stabilizacją lub z samodzielnym otwarciem spadochronu

Ćwiczenie obejmuje:

- naukę prawidłowego oddzielenia od statku powietrznego;
- opanowanie spadania w płaskiej sylwetce w ciągu nakazanego opóźnienia;
- naukę kontroli wyznaczonego opóźnienia;
- naukę otwierania spadochronu;
- naukę prawidłowego manewrowania i poprawnego lądowania.

Liczba skoków na stabilizację –nie mniej niż 3.

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku 1200 – 1800 m AGL
Opóźnienie 3 – 15 sek.
Zapis skoku – **SL-2**

Ćwiczenie 3 – Skoki ze zmienną sylwetką w czasie spadania

Do wykonania tego ćwiczenia dopuszcza się ucznia, który opanował ćwiczenie nr 2 wraz z utrzymaniem stabilnej sylwetki w kontrolowanym czasie opóźnienia, min.10 sek.

Ćwiczenie obejmuje:

- hamowanie prędkości poziomej po oddzieleniu się od statku powietrznego;
- rozpędzanie;
- zmiany sylwetki w czasie spadania;
- utrzymywanie kierunku;
- hamowanie prędkości przed otwarciem spadochronu.

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 1500 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Zapis skoku – **SL-3**

Ćwiczenie 4 – Skoki na opanowanie obrotów poziomych

Do wykonania tego ćwiczenia dopuszcza się ucznia, który opanował ćwiczenia nr 2 oraz 3.

Ćwiczenie obejmuje naukę:

- kontrolowanego spadania „na kierunku”;
- kontrolowanych obrotów w płaszczyźnie poziomej (w obie strony).

Wszystkie elementy ćwiczenia powinny być przećwiczone na ziemi (utrata stabilności oraz techniki szybkiego powrotu do stabilnej sylwetki).

Liczba skoków - do pełnego opanowania

Wysokość wyskoku ustala instruktor (nie mniej niż 1500 m AGL)

Opóźnienie - w zależności od wysokości

Zapis skoku – **SL-4**

Ćwiczenie 5 – Skoki na opanowanie obrotów pionowych i poprzecznych

Do wykonania tego ćwiczenia dopuszcza się ucznia, który opanował ćwiczenie 3 i 4.

Ćwiczenie obejmuje naukę:

- kontrolowanego spadania „na kierunku”;
- kontrolowanych obrotów w płaszczyźnie pionowej (salta w obie strony);
- kontrolowanych obrotów w płaszczyźnie poprzecznej (beczka w obie strony).

Wszystkie elementy ćwiczenia powinny być przećwiczone na ziemi (nauka utraty stabilności oraz techniki szybkiego powrotu do stabilnej sylwetki).

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 1500 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Zapis skoku – **SL-5**

Ćwiczenie 6 – Skoki doskonalące na swobodne spadanie

Celem ćwiczenia jest doskonalenie umiejętności uzyskanych w trakcie powyższych ćwiczeń, a także naukę i opanowanie obrotów w poziomie (spirale), w pionie (salta) oraz w płaszczyźnie poprzecznej (beczki), niezbędnych przed egzaminem wewnętrznym, dopuszczającym do egzaminu na świadectwo kwalifikacji PJ.

Liczba skoków – według uznania instruktora

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 1500 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Zapis skoku – **szkolny**

Ćwiczenie 7 – Nauka skoków na akrobację zespołową - skok para

Ćwiczenie ma na celu naukę prawidłowego odejścia od statku powietrznego zespołu dwóch skoczków, utrzymywania poziomu, dochodzenia przód – tył, obrotów, przemieszczania na boki, chwytania partnera, kontroli opóźnienia i wysokości, sygnalizacji rozejścia się, rozejścia się przez obrót o 180°, przejścia do strzały lub „tracka”, sygnalizacji przed otwarciem spadochronu i otwarciu spadochronów. Prowadzącym w zespole może być skoczek wyznaczony przez instruktora prowadzącego posiadający Świadectwo Kwalifikacji klasy „C” i umiejętność wykonywania skoków na RW. Zaleca się aby skoczek prowadzący skakał z kamerą. Skoczek prowadzący odpowiada za wysokość rozejścia - min. 1200 m AGL, nie zwalnia to ucznia-skoczka z kontroli wysokości.

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 1800 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Zapis skoku – **RW-2 szk.**

Ćwiczenie 8 – Nauka skoków w ograniczonym terenie

Skoki poprzedzić należy wykładami z zakresu zasad skoku. Decyzję o wykonywaniu skoków w ograniczonym terenie przez ucznia podejmuje instruktor szkolący.

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 1000 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Zapis skoku – **celność szk.**

Zaleca się aby pierwsze skoki w terenie ograniczonym były wykonywane w wyznaczonym miejscu, na lotnisku lub lądowisku. W następnych skokach może być to teren przygodny. Decyzję o wyznaczeniu miejsca podejmuje instruktor prowadzący.

Ćwiczenie 9 – Nauka określania miejsca zrzutu

Celem szkolenia jest nauczenie ucznia-skoczka prawidłowego określania miejsca zrzutu podczas skoków ze statków powietrznych.

Przed przystąpieniem do ćwiczeń przeprowadzić należy przygotowanie teoretyczne oraz trening naziemny ze szczególną uwagą na zagadnienia:

- znaki i sygnały używane w czasie skoków;
- współdziałanie z załogą;
- znajomość sygnałów przekazywanych załodze statku powietrznego;
- zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych na pokładzie samolotu.

Uczeń-skoczek dokonuje określenia miejsca zrzutu pod bezpośrednim nadzorem instruktora, wyrzucającego, skoczka z uprawnieniami świadectwa kwalifikacji C lub D, znajdującego się na pokładzie statku powietrznego (wyznaczonego przez instruktora prowadzącego).

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 1000 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Zapis skoku – **zrzut szk.**

UWAGA! *Podczas wykonywania ćwiczeń 1-9 należy również:*

1. Zapoznać ucznia z właściwościami lotnymi czaszy i zalecić mu przyswajanie umiejętności (ćwicząc na wysokości powyżej 500 metrów) w zakresie:

- unikania kolizji na otwartych spadochronach po otwarciu i w czasie lotu;
- zasady poruszania się w chmurach;
- wykonywania zakrętów przy użyciu linek sterowniczych o 90° , 180° , 270° , 360° ;
- lotów małą prędkością i wykonywania „płaskich” zakrętów przy zahamowanej czaszy na około 50 do 70% prędkości postępowej;

- umiejętności przeciągnięcia czaszy, minimalna wysokości 600 m AGL;
  - jeżeli to możliwe wykonywania zakrętów przy użyciu tylnych taśm nośnych (z jednoczesnym trzymaniem uchwytów sterowniczych) o 90° , 180° , 270° , 360° ;
  - kontroli utraty wysokości w trakcie wykonywania zakrętów.
2. Ćwiczyć podejścia do lądowania z wykonaniem rundy i płaskich zakrętów o 90° , na wysokości około 300, 200 i 100 m, prosta do lądowania.
  3. Ćwiczyć wyrównanie podczas lądowania przy pełnej prędkości danej czaszy.
  4. Ćwiczyć wyrównanie do lądowania z lotu z małą prędkością.
  5. Ćwiczyć prawidłowe podejście do lądowania i przyziemienie w odległości nie większej niż 50 m od wyznaczonego celu, przy różnej sile wiatru.

UWAGA! Ćwiczenia te należy dostosować do umiejętności skoczka i spadochronu, na jakim wykonuje skok.

Zakres ćwiczeń na poszczególne skoki określa instruktor prowadzący.

UWAGI DO SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

Podczas wszystkich ćwiczeń uczeń ma wykonać poprawnie:

- prawidłowe podejście do drzwi, ustawienie sylwetki do skoku i skok na komendę;
- stabilne spadanie;
- kontrolę wysokości;
- ćwiczenie orientacji przestrzennej;
- prawidłowe wykonanie symulacji oraz otwarcia spadochronu głównego;
- poprawne otwarcie spadochronu głównego na określonej wysokości;
- prawidłowe manewrowanie spadochronem;
- poprawne lądowanie według wskazówek instruktora.

W przypadku wykonywania ucznia-skoczek skoków : na nowym lotnisku/lądowisku , z nowego dla niego statku powietrznego, na nowym dla niego typie pokrowca lub czaszy, powinny być przeprowadzone odpowiednie zajęcia lub ćwiczenia.

Powrót do skoków ucznia-skoczek, który ma przerwę większą niż 14 dni, powinien być poprzedzony przeszkoleniem przypominającym .

Zakres szkolenia przypominającego realizowany fakultatywnie w oparciu o poziom wyszkolenia ucznia-skoczek i długość przerwy w skokach (decyzje podejmuje instruktor prowadzący):

- sprawdzenie wiedzy teoretycznej
- sprawdzenie znajomości postępowania w sytuacjach awaryjnych;
- przeprowadzenie na uprząży treningu procedury awaryjnej wypięcia czaszy głównej i otwierania spadochronu zapasowego;
- przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych z wyjścia ze statku powietrznego;
- przećwiczenie prawidłowej pozycji
- przypomnienie lotu na otwartym spadochronie i budowania rundy;
- przeprowadzenie treningu lądowania na skoczni (zalecany kask);
- inne zajęcia/ćwiczenia wg uznania instruktora prowadzącego

O rodzaju pierwszego ze skoków po przerwie decyduje instruktor prowadzący w oparciu o zaawansowanie procesu szkolenia ucznia-skoczek.

Powrót do skoków ucznia-skoczek, w nowym sezonie lotnym powinien być poprzedzony szkoleniem doskonalącym.

Minimalny zakres szkolenia doskonalącego obejmuje:

- sprawdzenie wiedzy teoretycznej i znajomości postępowania w sytuacjach awaryjnych;
- przeprowadzenie na uprząży treningu procedury awaryjnej wypięcia czaszy głównej i otwierania spadochronu zapasowego;
- przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych z wyjścia ze statku powietrznego;
- przećwiczenie prawidłowej pozycji spadania;
- przypomnienie lotu na otwartym spadochronie i budowania rundy;
- przeprowadzenie treningu lądowania na skoczni (zalecany kask);
- inne zajęcia/ćwiczenia wg uznania instruktora prowadzącego;
- poddanie ucznia-skoczek szkoleniu w pełnym zakresie teorii i praktyki, jeżeli instruktor uzna za stosowne.

O rodzaju pierwszego ze skoków w nowym sezonie decyduje instruktor prowadzący w oparciu o zaawansowanie procesu szkolenia ucznia-skoczek.

Konwersja między szkoleniem SL i na Stabilizację a AFF.

Musi zostać poprzedzona przeszkoleniem w zakresie:

- sprawdzenia wiedzy teoretycznej oraz przeszkolenia w zakresie różnic w metodach szkolenia na SL i na Stabilizację a AFF;
- sprawdzenia wiedzy teoretycznej sytuacji awaryjnych z uwzględnieniem sytuacji awaryjnych w metodzie AFF;
- przeprowadzenia ćwiczeń praktycznych z wyjścia ze statku powietrznego;
- przećwiczenia prawidłowej pozycji, sygnałów i procedur występujących w metodzie szkolenia AFF;
- lotu na spadochronie i budowania rundy;
- przeprowadzenia treningu lądowania na skoczni (zalecany kask);
- wykonanie przez ucznia-skoczek skoku na poziomie ćwiczenia według decyzji instruktora;
- poddanie ucznia-skoczek szkoleniu w pełnym zakresie teorii i praktyki, jeżeli instruktor uzna za stosowne.

Decyzję o konwersji w szkoleniu podejmuje instruktor prowadzący wraz z instruktorem przejmującym szkolenie.

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: **Szkolenia spadochronowego metodą na linę (SL)**

wg: **Programu Szkolenia do Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego PJ(B)**

Imię i nazwisko ucznia-skoczka: .....

W okresie: .....

Zadanie ćwiczenie	Treść zadania/ćwiczenia	Planowano/wykonano		Instr. prowadzący	Uwagi	Data Podpis
		planowana ilość skoków	wykonana ilość skoków			
Przeprowadzono pełne przygotowanie do realizacji zadania/ćwiczenia SL zgodnie z wymaganiami Programu Szkolenia Spadochronowego do Świadectwa Kwalifikacji Skoczka Spadochronowego PJ(B)						
SL-1	Skoki z samoczynnym otwarciem spadochronu (LD)	wg uznania instruktora (nie mniej niż 3-Stab i 5-wolne)				
SL-2	Skoki ze stabilizacją lub z ręcznym otwarciem spadochronu	wg uznania instruktora (nie mniej niż 3) do opanowania				
SL-3	Skoki ze zmienną sylwetką w czasie spadania	do opanowania				
SL-4	Skoki na opanowanie obrotów poziomych	do opanowania				
SL-5	Skoki na opanowanie obrotów pionowych i poprzecznych	do zaliczenia				
szkolny	Skoki doskonalące na swobodne spadanie	do uzyskania ŚK				
RW-2 szk.	nauka skoków na akrobację zespołową, skok parą	do opanowania				
celność szk.	Nauka skoków w ograniczonym terenie	do opanowania				
zrzut szk.	Nauka określania miejsca zrzutu	do opanowania				

ZATWIERDZAM:

.....
Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO I NAZIEMNEGO

W zakresie: *Szkolenia spadochronowego metodą na linę (SL)*

wg: *Programu Szkolenia do Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego PJ(B)*

Imię i nazwisko ucznia-skoczka: .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)	czas	Ocena	Data Podpis	Uwagi
1.	Prawo lotnicze	30'			
2.	Człowiek – możliwości i ograniczenia	30'			
3.	Ogólne bezpieczeństwo skoków	1 h			
4.	Ogólna wiedza o spadochronach	1 h			
5.	Teoria skoku spadochronowego	1 h			
6.	Zasady skoku spadochronowego	4 h			
Szkolenie naziemne SL					
1.	<i>Uprząż – sterowanie spadochronem, lądowanie</i>	wg uznania instruktora			
2.	<i>Uprząż – wypinanie zamków, otwieranie spad. zapas.</i>	wg uznania instruktora			
3.	<i>Statek powietrzny – zajmowanie miejsca, sygnały, oddzielanie</i>	wg uznania instruktora			
4.	<i>Wózki – trening sylwetki płaskiej, otwarcie</i>	wg uznania instruktora			
5.	<i>Skocznia – nauka lądowania</i>	wg uznania instruktora			
6.	<i>Układanie spadochronu głównego</i>	do uzyskania ŚK			

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA ŚWIADECTWA
KWALIFIKACJI SKOCZKA SPADOCHRONOWEGO (PJ)
Z UPRAWNIENIEM KLASY WYSZKOLENIA B.
SZKOLENIE METODĄ AFF**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....

(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – ADMINISTROWANIE PROGRAMEM	1
Spis treści	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
Zasady Ogólne	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	4
Program szkolenia teoretycznego	4
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	6
Program szkolenia praktycznego	6
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	13
1. Karta szkolenia praktycznego	13
2. Karta szkolenia teoretycznego	14

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

Po wyszkoleniu teoretycznym kandydat ma wykazać się znajomością przedmiotów wymienionych w DZIALE 3, a szkolenie może być realizowane metodą stacjonarną, zaoczną lub elektroniczną.

Szkolenie teoretyczne może być prowadzone w nieprzekraczalnym czasie: 8 godzin w ciągu jednego dnia.

1. Wymagania stawiane kandydatom przed przystąpieniem do szkolenia:
  - wiek - według uznania i oceny instruktora szkolącego, w przypadku osób nie posiadających 18 lat, wymagana jest zgoda rodziców lub prawnych opiekunów;
  - orzeczenie lotniczo-lekarskie, jeżeli jest ono wymagane;
  - ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał.7 rozporządzenia wyłączającego), wymagane przed pierwszym skokiem.
2. Nauczanie umiejętności praktycznych musi obejmować:
  - wykonanie co najmniej 50 skoków z opóźnionym otwarciem spadochronu w łącznym czasie swobodnego spadania nie krótszym niż 30 minut;
  - naukę układania spadochronu głównego do skoku, ocena jego zdatności, wykonanie przeglądu spadochronu i regulacji (dopasowania) upręży przed skokiem bez prawa wykonywania napraw i regulacji;
  - naukę sterowania położeniem ciała podczas swobodnego spadania we wszystkich płaszczyznach;
  - naukę lądowania w określonym miejscu oraz określania miejsca zrzutu.

EGZAMIN TEORETYCZNY

- Osoba ubiegająca się o świadectwo kwalifikacji PJ z wpisanym uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia B musi wykazać podczas egzaminów, że posiada wiedzę teoretyczną w zakresie następujących przedmiotów:
  - prawo lotnicze;
  - człowiek – możliwości i ograniczenia;
  - ogólne bezpieczeństwo skoków;
  - ogólna wiedza o spadochronie;
  - teoria skoku spadochronowego;
  - zasady skoku spadochronowego.

EGZAMIN PRAKTYCZNY

Osoba ubiegająca się o świadectwo kwalifikacji PJ z wpisanym uprawnieniem podstawowym klasy szkolenia B musi ukończyć 16 lat oraz wykazać podczas egzaminu praktycznego, że jako skoczek spadochronowy osiągnęła umiejętności określone w pkt 2 (Nauczanie umiejętności praktycznych).

Po spełnieniu powyższych warunków kandydat może ubiegać się o świadectwo kwalifikacji PJ z wpisanym uprawnieniem podstawowym klasy szkolenia B. Posiadacz świadectwa kwalifikacji PJ z wpisanym uprawnieniem podstawowym klasy B uprawniony jest do wykonywania skoków bez nadzoru instruktora oraz do samodzielnego układania czaszy głównej.

Po ukończeniu szkolenia teoretycznego, praktycznego oraz zdaniu egzaminu wewnętrznego, kandydat do uzyskania świadectwa PJ, z uprawnieniem podstawowym klasy szkolenia B, otrzymuje stosowne zaświadczenie.

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szczegółowy program szkolenia teoretycznego

1. Prawo lotnicze - czas 30'

- przepisy licencjonowania odnoszące się do świadectw kwalifikacji PJ;
- przepisy wykonywania skoków spadochronowych;
- ubezpieczenie OC osób eksploatujących statki powietrzne.

2. Człowiek - możliwości i ograniczenia - czas 30'

- wpływ chorób, alkoholu i środków psychoaktywnych na kondycję skoczka spadochronowego;
- najczęstsze urazy w spadochroniarstwie – profilaktyka;
- wpływ zmian temperatury i ciśnienia na organizm.

3. Ogólne bezpieczeństwo skoków - czas 1 h

- poruszanie się po lotnisku;
- zbliżanie się do statków powietrznych;
- znaki i sygnały stosowane podczas skoków;
- zasady zachowania na pokładzie statku powietrznego wywożącego skoczków;
- sytuacje awaryjne na pokładzie samolotu, zasady postępowania;
- zapoznanie z przeszkodami w rejonie lądowania skoczków.

4. Ogólna wiedza o spadochronie - 1 h

- budowa systemu spadochronowego uprzęży - pokrowiec;
- podstawowe części spadochronu i ich współdziałanie;
- czasza główna - budowa, proces otwarcia i wypięcia;
- systemy otwarcia spadochronu głównego miękkiej pilocik LD, stabilizacja;
- zasady działania i obsługa automatu AAD oraz wysokościomierza analogowego i akustycznego;
- inne systemy zabezpieczające proces otwarcia spadochronu zapasowego RLS, Skyhook i podobne;
- kontrola gotowości spadochronu do skoku.

5. Teoria skoku spadochronowego - 1 h

- opór powietrza;
- droga skoczka po oddzieleniu się od samolotu;
- obliczanie utraty wysokości w czasie spadania;
- otwarcie spadochronu;
- określenie położenia skoczka względem rzeźby terenu, elementów zabudowy urbanistycznej i słońca;
- określenie kierunku i prędkości wiatru;

- opadanie na otwartym spadochronie;
- lądowanie skoczka.

6. Zasady skoku spadochronowego - 4 h

- zasady sterowania spadochronem;
- zajmowanie miejsca w statku powietrznym;
- oddzielanie się od statku powietrznego;
- czynności skoczka po oddzieleniu się od statku powietrznego;
- postępowanie w sytuacjach awaryjnych;
- przypadki użycia noża;
- lot na otwartym spadochronie;
- lądowanie skoczka;
- lądowanie na przeszkody terenowe;
- określanie miejsca zrzutu;
- wpływ prędkości statku powietrznego w chwili wyskoku;
- wpływ planowanego opóźnienia otwarcia spadochronu;
- wpływ prędkości i kierunku wiatru;
- współpraca z załogą statku powietrznego - zaznajomienie się z sygnałami przekazywanymi załodze.

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Szczegółowy program szkolenia praktycznego

1. Szkolenie naziemne

- **Uprząż**

Ćwiczenie obejmuje następujące czynności:

- czynności skoczka po otwarciu spadochronu głównego, sterowanie;
- wypinanie spadochronu głównego i otwieranie spadochronu zapasowego;
- pozycja skoczka do przyziemienia.

Liczba ćwiczeń - do pełnego opanowania.

- **Wózek**

Ćwiczenie obejmuje następujące czynności:

- prawidłowe ułożenie ciała w czasie wolnego spadania, kontrola wysokości;
- sygnały stosowane podczas szkolenia AFF;
- reagowanie na zakłócenia równowagi w postaci wahań i obrotów;
- przyjmowanie prawidłowej pozycji do otwarcia spadochronu.

Liczba ćwiczeń - do pełnego opanowania.

UWAGA! Ćwiczenia na uprzęży i wózku należy powtarzać przez cały okres szkolenia podstawowego i w miarę potrzeb w czasie treningu skoczków, doskonaląc w ten sposób elementy techniki skoków.

- **Statek powietrzny lub jego makieta**

Ćwiczenia naziemne należy prowadzić na statku powietrznym, z którego będą wykonywane skoki lub na jego makiecie. Ćwiczenie obejmuje następujące czynności:

- wchodzenie do statku powietrznego i zajmowanie miejsca;
- zachowanie na pokładzie statku powietrznego;
- zaznajomienie z gestami i poleceniami instruktora AFF oraz skoczka wyrzucającego;
- prawidłowe oddzielenie się od statku powietrznego przy skokach z instruktorami/ instruktorem.

Liczba ćwiczeń - do pełnego opanowania.

- **Skocznia**

Ćwiczenie przygotowuje do prawidłowego lądowania. Obejmuje właściwe ustawienie nóg podczas lądowania przodem, bokiem i tyłem. Uodparnia stawy skokowe na zetknięcie z podłożem.

UWAGA! Zaleca się przeprowadzenie treningu w kaskach, podczas zajęć w samolocie lub na jego makiecie, a także na skoczni.

Szkolenie na przyrządach naziemnych należy prowadzić podczas szkolenia teoretycznego.

- **Układanie spadochronów głównych**

Ćwiczenie obejmuje następujące czynności:

- przygotowanie spadochronu do układania;
- układanie czaszy i linek nośnych;
- sprawdzenie ułożenia czaszy i linek nośnych;
- włożenie czaszy do osłony;
- zaplatanie linek nośnych;
- zapięcie pokrowca;
- dopasowanie uprząży, regulacja;
- przygotowanie i kontrola gotowości do użycia AAD - automatu spadochronowego, systemów RSL, Skyhook i podobnych;
- przygotowanie spadochronu do transportowania po skoku;
- układanie magazynowe spadochronu.

Pierwsze pokazowe układanie może wykonać:

- instruktor;
- mechanik spadochronowy;
- układacz spadochronowy;
- skoczek spadochronowy wyznaczony przez instruktora.

Uczniowie układają spadochrony pod nadzorem w/w osób, w trakcie [całego](#) szkolenia.

Liczba ćwiczeń - do pełnego opanowania.

---

2. ZADANIE II - Szkolenie w powietrzu

Podczas szkolenia w powietrzu, według zadania I, Ćwiczenie 1 - nadzór nad uczniami skoczkami pełnić mogą TYLKO instruktorzy spadochronowi z uprawnieniami INS(AFF). Po ukończonym zadaniu I ćw.1, nad kolejnymi etapami szkolenia ucznia w powietrzu i na ziemi, nadzór mogą pełnić instruktorzy INS, INS(SL), INS(AFF), INS(TANDEM) oraz INS(G) z ziemi.

Podczas szkolenia można korzystać z pomocy jednostronnej łączności radiowej. Każdy nowy element skoku powinien zostać wcześniej dokładnie omówiony przez instruktora i powtórzony przez ucznia przed skokiem.

Ćwiczenia można łączyć, realizując więcej niż jedno, w pojedynczym skoku.

Ćwiczenie 1 – Stabilna sylwetka, symulacja i otwarcie spadochronu głównego

Ćwiczenie obejmuje:

- zapoznanie ucznia z wrażeniami podczas skoku;
- naukę stabilnej sylwetki podczas swobodnego spadania i kontroli wysokości;
- naukę poprawnej symulacji otwierania spadochronu głównego;
- naukę świadomości utraty wysokości i sygnalizacji zakończenia pracy;
- samodzielnego otwarcia spadochronu na zadanej wysokości.

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku – ustala instruktor (nie mniej niż 3000 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Liczba instruktorów – 2

Zapis skoku – **AFF-1**

Ćwiczenie 2 – Nauka spadania na kierunku oraz obrotów w poziomie

Do wykonania tego ćwiczenia dopuszcza się ucznia, który opanował w ćw.1 stabilną sylwetkę, oraz prawidłowo reaguje na znaki i sygnały instruktora i samodzielnie otworzył spadochron na zadanej wysokości.

Ćwiczenie obejmuje:

- spadania na kierunku;
- wykonywanie kontrolowanych obrotów i ich hamowanie;
- kontrola wysokości po każdym manewrze;
- samodzielne otwarcie spadochronu głównego na zadanej wysokości.

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku – ustala instruktor (nie mniej niż 3000 m)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Liczba instruktorów – 2 lub 1

Zapis skoku – **AFF-2**

Ćwiczenie 3 – Nauka przemieszczania się w poziomie

Ćwiczenie obejmuje naukę:

- zachowania poprawnej sylwetki podczas przemieszczania się po prostej „strzała” („delta”);
- wyhamowanie prędkości postępowej do pozycji „płaskiej” (neutralnej) przed otwarciem spadochronu głównego.

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 3000 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Liczba instruktorów – 1

Zapis skoku – **AFF-3**

Ćwiczenie 4 – Nauka wyprowadzania z niestabilnej pozycji skoczka

Do wykonania tego ćwiczenia dopuszcza się ucznia, który opanował w ćw.1-3.

Ćwiczenie obejmuje naukę:

- wyprowadzania z niestabilnej pozycji w powietrzu, np.: nieprzewidziane salto, przejście na plecy;
- nieprawidłowe opuszczenie statku powietrznego.

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 3000 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Liczba instruktorów – 1

Zapis skoku – **AFF-4**

W zależności od postępu w ćwiczeniach 2 do 4 dopuszcza się samodzielne wyjście ucznia, decyzje podejmuje instruktor prowadzący.

Ćwiczenie 5 – Skok egzaminacyjny

Do wykonania egzaminu dopuszcza się ucznia, który opanował wszystkie elementy w ćw.1-4.

Egzamin obejmuje:

- samodzielne niestabilne wyjście np. salto;
- wyprowadzanie z niestabilnej pozycji w powietrzu do „płaskiej”;
- kontrolowany poziomy obrót w dwóch kierunkach;
- poziome przemieszczanie się „strzała”;
- hamowanie przed otwarciem;
- sygnalizacja i otwarcie spadochronu na zadanej wysokości.

Liczba skoków – według uznania instruktora
Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 3000 m AGL)
Opóźnienie – w zależności od wysokości
Liczba instruktorów – 1
Zapis skoku – **AFF-5**

Ćwiczenie 6 – Skoki doskonalące na swobodne spadanie

Celem ćwiczenia jest doskonalenie umiejętności uzyskanych w trakcie powyższych ćwiczeń, a także naukę i doskonalenie obrotów w poziomie (spirale), w pionie (salta) oraz w płaszczyźnie poprzecznej (beczki), niezbędnych przed egzaminem wewnętrznym, dopuszczającym do egzaminu na świadectwo kwalifikacji PJ.

Liczba skoków – według uznania instruktora
Wysokość skoku ustala instruktor
Opóźnienie – w zależności od wysokości
Zapis skoku – **szkolny**

Ćwiczenie 7 – Nauka skoków na akrobację zespołową - skok para

Ćwiczenie ma na celu naukę prawidłowego odejścia od statku powietrznego zespołu dwóch skoczków, utrzymywania poziomu, dochodzenia przód – tył, obrotów, przemieszczania na boki, chwytania partnera, kontroli opóźnienia i wysokości, sygnalizacji rozejścia się, rozejścia się przez obrót o 180°, przejścia do strzały lub „tracka” sygnalizacji, przed otwarciem spadochronu i otwarciem spadochronów. Prowadzącym w zespole może być skoczek wyznaczony przez instruktora prowadzącego posiadający Świadectwo Kwalifikacji klasy wyszkolenia „C” oraz umiejętność wykonywania skoków na RW. Zaleca się aby skoczek prowadzący skakał z kamerą.

Skoczek prowadzący odpowiada za wysokość rozejścia - min. 1200 m AGL, nie zwalnia to ucznia-skoczka z kontroli wysokości.

Liczba skoków – do pełnego opanowania
Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 3000 m AGL)
Opóźnienie – w zależności od wysokości
Zapis skoku – **RW-2 szk.**

Ćwiczenie 8 – Nauka skoków w ograniczonym terenie

Skoki poprzedzić należy wykładami z zakresu zasad skoku. Decyzję o wykonywaniu skoków przez ucznia w ograniczonym terenie podejmuje instruktor szkolący.

Liczba skoków – do pełnego opanowania
Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 1000 m AGL)
Opóźnienie – w zależności od wysokości

Zapis skoku – **celność szk.**

Zaleca się aby pierwsze skoki w terenie ograniczonym były wykonywane w wyznaczonym miejscu na lotnisku lub lądowisku. W następnych skokach może być to teren przygodny. Decyzję o wyznaczeniu miejsca podejmuje instruktor prowadzący.

Ćwiczenie 9 – Nauka określania miejsca zrzutu

Celem szkolenia jest nauczenie ucznia-skoczka prawidłowego określania miejsca zrzutu podczas skoków ze statków powietrznych.

Przed przystąpieniem do ćwiczeń przeprowadzić należy przygotowanie teoretyczne oraz trening naziemny, ze szczególną uwagą na zagadnienia:

- znaki i sygnały używane w czasie skoków;
- współdziałanie z załogą;
- znajomość sygnałów przekazywanych załodze statku powietrznego;
- zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych na pokładzie samolotu.

Uczeń-skoczek dokonuje określenia miejsca zrzutu pod bezpośrednim nadzorem instruktora, wyrzucającego, skoczka z uprawnieniami świadectwa kwalifikacji C lub D, znajdującego się na pokładzie statku powietrznego (wyznaczonego przez instruktora prowadzącego).

Liczba skoków – do pełnego opanowania

Wysokość skoku ustala instruktor (nie mniej niż 1000 m AGL)

Opóźnienie – w zależności od wysokości

Zapis skoku – **zrzut szk.**

UWAGA! *Podczas wykonywania ćwiczeń 1-9 należy również:*

1. Zapoznać ucznia z właściwościami lotnymi czaszy i zalecić mu przyswajanie umiejętności (ćwicząc na wysokości powyżej 500 metrów) w zakresie:
  - unikania kolizji na otwartych spadochronach po otwarciu i w czasie lotu;
  - zasad poruszania się w chmurach;
  - wykonywania zakrętów przy użyciu linek sterowniczych o 90^0 , 180^0 , 270^0 , 360^0 ;
  - lotów z małą prędkością i wykonywania „płaskich” zakrętów, przy zahamowanej czaszy na około 50 do 70% prędkości postępowej;
  - umiejętności przeciągnięcia czaszy, minimalna wysokość 600 m AGL;
  - jeżeli to możliwe wykonywania zakrętów przy użyciu tylnych taśm nośnych (z jednoczesnym trzymaniem uchwytów sterowniczych) o 90^0 , 180^0 , 270^0 , 360^0 ;
  - kontroli utraty wysokości w trakcie wykonywania zakrętów.
2. Ćwiczyć podejścia do lądowania z wykonaniem rundy i płaskich zakrętów o 90^0 , na wysokości około 300, 200 i 100 m, prosta do lądowania.

3. Ćwiczyć wyrównanie podczas lądowania przy pełnej prędkości danej czaszy.
4. Ćwiczyć wyrównanie do lądowania z lotu z małą prędkością.
5. Ćwiczyć prawidłowe podejście do lądowania i przyziemienie w odległości nie większej niż 50 m od wyznaczonego celu, przy różnej sile wiatru.

UWAGA! Ćwiczenia te należy dostosować do umiejętności skoczka i spadochronu, na jakim wykonuje skok.

Zakres ćwiczeń na poszczególne skoki określa instruktor prowadzący.

UWAGI DO SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

Podczas wszystkich ćwiczeń uczeń ma wykonać poprawnie:

- prawidłowe podejście do drzwi, ustawienie sylwetki do skoku i skok na komendę;
- stabilne spadanie;
- kontrolę wysokości;
- ćwiczenie orientacji przestrzennej;
- prawidłowe wykonanie symulacji oraz otwarcia spadochronu głównego;
- poprawne otwarcie spadochronu głównego na określonej wysokości;
- prawidłowe manewrowanie spadochronem;
- poprawne lądowanie według wskazówek instruktora.

W przypadku wykonywania ucznia-skoczka skoków : na nowym lotnisku/lądowisku , z nowego dla niego statku powietrznego, na nowym dla niego typie pokrowca lub czaszy, powinny być przeprowadzone odpowiednie zajęcia lub ćwiczenia.

Powrót do skoków ucznia-skoczka, który ma przerwę większą niż 14 dni, powinien być poprzedzony przeszkoleniem przypominającym.

Zakres szkolenia przypominającego realizowany fakultatywnie w oparciu o poziom wyszkolenia ucznia-skoczka i długość przerwy w skokach (decyzje podejmuje instruktor prowadzący):

- sprawdzenie wiedzy teoretycznej;
- sprawdzenie znajomości postępowania w sytuacjach awaryjnych;
- przeprowadzenie na uprząży treningu procedury awaryjnej wypięcia czaszy głównej i otwierania spadochronu zapasowego;
- przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych z wyjścia ze statku powietrznego;
- przećwiczenie prawidłowej pozycji;
- przypomnienie lotu na otwartym spadochronie i budowania rundy;
- przeprowadzenie treningu lądowania na skoczni (zalecany kask);
- inne zajęcia/ćwiczenia wg uznania instruktora prowadzącego.

O rodzaju pierwszego ze skoków po przerwie decyduje instruktor prowadzący w oparciu o zaawansowanie procesu szkolenia ucznia-skoczek.

Powrót do skoków ucznia-skoczek, w nowym sezonie lotnym powinien być poprzedzony szkoleniem doskonalącym.

Minimalny zakres szkolenia doskonalącego obejmuje:

- sprawdzenie wiedzy teoretycznej i znajomości sytuacji awaryjnych;
- przeprowadzenie na uprząży treningu procedury awaryjnej wypięcia czaszy głównej i otwierania spadochronu zapasowego;
- przeprowadzenie ćwiczeń praktycznych z wyjścia ze statku powietrznego;
- przećwiczenie prawidłowej pozycji spadania podczas szkolenia przy samoczynnym otwarciu spadochronu (metoda SL), oraz przy skokach na stabilizację;
- przypomnienie lotu na otwartym spadochronie i budowania rundy;
- przeprowadzenie treningu lądowania na skoczni (zalecany kask);
- inne zajęcia/ćwiczenia wg uznania instruktora prowadzącego;
- poddanie ucznia-skoczek szkoleniu w pełnym zakresie teorii i praktyki, jeżeli instruktor uzna za stosowne.

O rodzaju pierwszego ze skoków w nowym sezonie decyduje instruktor prowadzący w oparciu o zaawansowanie procesu szkolenia ucznia-skoczek.

Konwersja między szkoleniem AFF a SL, Stabilizacja.

Musi zostać poprzedzona przeszkoleniem w zakresie:

- sprawdzenia wiedzy teoretycznej oraz przeszkolenia w zakresie różnic w metodach szkolenia AFF a SL i na Stabilizację;
- sprawdzenia wiedzy teoretycznej sytuacji awaryjnych z uwzględnieniem sytuacji awaryjnych w metodzie SL i na Stabilizację;
- przeprowadzania ćwiczeń praktycznych z wyjścia ze statku powietrznego;
- przećwiczenia prawidłowej pozycji, sygnałów i procedur występujących w metodzie szkolenia SL i na Stabilizację;
- lotu na spadochronie i budowania rundy;
- przeprowadzenia treningu lądowania na skoczni (zalecany kask);
- wykonanie przez ucznia-skoczek skoku na poziomie ćwiczenia według decyzji instruktora;
- poddanie ucznia-skoczek szkoleniu w pełnym zakresie teorii i praktyki, jeżeli instruktor uzna za stosowne.

Decyzję o konwersji w szkoleniu podejmuje instruktor prowadzący wraz z instruktorem przejmującym szkolenie.

.

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: **Szkolenia spadochronowego metodą AFF**

wg: **Programu Szkolenia do Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego PJ(B)**

Dla ucznia-skoczka spadochronowego : .....

W okresie: .....

Zadanie ćwiczenie	Treść zadania/ćwiczenia	Planowano/wykonano		inst. prowadzący inst. pomocniczy	Uwagi	Data Podpis
		planowana ilość skoków	wykonana ilość skoków			
Przeprowadzono pełne przygotowanie do realizacji zadania/ćwiczenia AFF zgodnie z wymaganiami Programu Szkolenia Spadochronowego do Świadectwa Kwalifikacji Skoczka Spadochronowego PJ(B)						
AFF-1	Stabilna sylwetka i symulacja otwarcia spadochronu głównego					
AFF-2	Nauka spadania na kierunku oraz obrotów w poziomie					
AFF-3	Nauka przemieszczania się w poziomie					
AFF-4	Nauka wyprowadzania z niestabilnej pozycji skoczka					
AFF-5	Skok egzaminacyjny					
szkolny	Skoki doskonalące na swobodne spadanie					
RW-2 szk.	Nauka skoków na akrobację zespołową, skok parą					
celność szk.	Nauka skoków w ograniczonym terenie					
zrzut szk.	Nauka określania miejsca zrzutu					

ZATWIERDZAM:

.....
Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO I NAZIEMNEGO

W zakresie: *Szkolenia spadochronowego metodą AFF*

wg: *Programu Szkolenia do Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego PJ(B)*

Dla ucznia-skoczka spadochronowego : .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)	czas	Ocena	Data Podpis	Uwagi
1.	Prawo lotnicze	30'			
2.	Człowiek – możliwości i ograniczenia	30'			
3.	Ogólne bezpieczeństwo skoków	1 h			
4.	Ogólna wiedza o spadochronach	1 h			
5.	Teoria skoku spadochronowego	1 h			
6.	Zasady skoku spadochronowego	4 h			
Szkolenie naziemne AFF					
1.	<i>Uprząż – sterowanie spadochronem, lądowanie</i>	wg uznania instruktora			
2.	<i>Uprząż – wypinanie zamków, otwieranie spad. zapas.</i>	wg uznania instruktora			
3.	<i>Statek powietrzny – zajmowanie miejsca, oddzielanie</i>	wg uznania instruktora			
4.	<i>Wózki – trening sylwetki płaskiej, sygnały, otwarcie</i>	wg uznania instruktora			
5.	<i>Skocznia – nauka lądowania</i>	wg uznania instruktora			
6.	<i>Układanie spadochronu głównego</i>	do uzyskania ŚK			

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA ŚWIADECTWA
KWALIFIKACJI SKOCZKA SPADOCHRONOWEGO (PJ) Z
UPRAWNIENIEM KLASY WYSZKOLENIA C**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....
(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – ADMINISTROWANIE PROGRAMEM	1
1. Spis treści	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	4
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	6
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	9
1. Karta szkolenia praktycznego	9
2. Karta szkolenia teoretycznego	10

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

1. Zakres szkolenia

Program szkolenia spadochronowego do uzyskania Świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia C obejmuje szkolenie oraz nauczanie:

- do wykonywania skoków na pokazach;
- do pełnienia funkcji wyrzucającego z pokładu statku powietrznego, pod warunkiem ukończenia 18 roku życia.

2. Wymagania stawiane kandydatom do szkolenia do uzyskania Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia C:

- świadectwo kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniami podstawowymi klasy wyszkolenia B;
- orzeczenie lotniczo-lekarskie, jeżeli jest ono wymagane;
- ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał. 7 rozporządzenia wyłączonego).

3. Zakres wiedzy teoretycznej do uzyskania Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia C:

- zasady wykonywania skoków w terenie ograniczonym;
- linia sprawdzenia i zasady ustalenia kolejności wyrzutu;
- obowiązki skoczka nadzorującego uczniów-skoczków na pokładzie statku powietrznego;
- ogólne informacje dotyczące wykonywania lotów w ruchu kontrolowanym i niekontrolowanym;
- znaki i sygnały stosowane podczas skoków;
- meteorologia.

4. Kandydat przystępujący do Szkolenia teoretycznego i praktycznego do uzyskania uprawnienia podstawowego klasy wyszkolenia C, musi spełnić poniższe wymogi:

- posiadać świadectwo kwalifikacji PJ z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia B;
- posiadać co najmniej 200 skoków w łącznym czasie swobodnego spadania nie krótszym niż 1 godzina.

Szkolenie praktyczne do uzyskania uprawnienia podstawowego klasy wyszkolenia C musi zagwarantować kandydatowi nabycie umiejętności praktycznych w zakresie:

- wykonywania skoków w terenie ograniczonym;
- wykonywania czynności skoczka wyrzucającego uczniów-skoczków;
- współpracy z załogami statków powietrznych wywożących skoczków.

Po ukończeniu szkolenia teoretycznego, praktycznego oraz zdaniu egzaminu, kandydat do uzyskania świadectwa PJ, z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia C, otrzymuje stosowne zaświadczenie.

5. Posiadacz Świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia C:

upoważniony jest do wykonywania wszystkich czynności, do których uprawnia PJ z klasą wyszkolenia B oraz:

- do wykonywania skoków na pokazach;
- do pełnienia funkcji wyrzucającego z pokładu statku powietrznego, pod warunkiem ukończenia 18 roku życia.

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szczegółowy program szkolenia teoretycznego

1. Zasady wykonywania skoków w terenie ograniczonym - czas 1h

- dobór odpowiedniego spadochronu do wykonywania skoków w teren przygodny;
- zasady doboru terenu do skoków w ograniczonym terenie;
- bezpieczeństwo podczas wykonywania ostatnich manewrów do lądowania nad przeszkodami typu: drzewa, budynki oraz inne wysokie konstrukcje;
- lądowanie, ostatnia prosta, taktyka podejścia.

2. Obowiązki skoczka nadzorującego uczniów-skoczków na pokładzie statku powietrznego - czas 1h

- teoria skoku: obliczanie punktu zrzutu teoretycznie;
- teoria zniesienia liniowego i zasięgu spadochronu;
- linia sprawdzenia, w praktyce kontrola spadochronów, w tym lin desantowych i wyzwających stabilizację, automatów AAD oraz wyposażenia skoczka;
- zajmowanie miejsca na pokładzie statku powietrznego;
- współpraca z załogą statku powietrznego – sygnały przekazywane załodze;
- podczepianie lin desantowych;
- kontrola sposobu oddzielenia od statku powietrznego oraz omówienie przebiegu wyskoku ze statku powietrznego;
- sygnały i komendy do skoku;
- zasady zrzutu sondy (jeśli występuje);
- czynności w przypadku sytuacji niebezpiecznych na pokładzie statku powietrznego: otwarcie pokrowca spadochronu głównego, spadochronu zapasowego, odmowa wykonania skoku oraz inne nieprzewidziane sytuacje;
- odpowiedzialność za ucznia-skoczka.

3. Ogólne informacje dotyczące wykonywania lotów w ruchu kontrolowanym i niekontrolowanym - czas 30'

- rejon lotniska kontrolowanego i niekontrolowanego;
- procedury zgłaszania zdarzeń lotniczych;
- przepisy dotyczące kierowania ruchem lotniczym.

4. Znaki i sygnały stosowane podczas skoków - czas 30'

- zapewnienie wyłożenia odpowiednich znaków na lotnisku podczas wykonywania skoków spadochronowych;
- omówienie poszczególnych znaków zastosowanych podczas wykonywania skoków;
- procedury postępowania w razie braku kontaktu radiowego ze statkiem powietrznym: sygnalizacja znakami, rakiemnica.

5. Meteorologia – czas 1h

- podstawowa wiedza o atmosferze;
- wiatr i zjawiska towarzyszące;
- chmury i ich klasyfikacja;
- czynniki meteorologiczne i zjawiska atmosferyczne mające bezpośredni wpływ na poziom bezpieczeństwa wykonywania skoków: wiatr, turbulencja, cumulonimbus, fronty;
- informacje meteorologiczne na potrzeby skoków spadochronowych;
- komunikat meteorologiczny i jego interpretacja.

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Szczegółowy program szkolenia praktycznego

ZADANIE III – Wykonywanie skoków w terenie ograniczonym

Ćwiczenie 1 – Skoki w ograniczonym terenie na lotnisku (lub lądowisku), które powinny zakończyć się lądowaniem w obszarze wyznaczonym 10m x 10m

liczba skoków – wg potrzeb
wysokość i miejsce – ustala instruktor
opóźnienie – w zależności od wysokości
zapis skoku – **III-1/teren - 1**

Zaleca się poinformowanie pozostałych uczestników skoków o wyznaczeniu takiego terenu.

Ćwiczenie 2 – Skoki doskonalące, po opanowaniu umiejętności lądowania w ograniczonym terenie, powinny obejmować skoki poza terenem lotniska (lądowiska) i skoczek powinien bezpiecznie wylądować w ograniczonym terenie obejmującym obszar min. 30m x 30m

liczba skoków – wg potrzeb
wysokość i miejsce – ustala instruktor
opóźnienie – w zależności od wysokości
zapis skoku – **III-2/teren - 2**

Zaleca się zorganizowanie skoków w terenie przyległym do użytkowej części lotniska (lądowiska) o średnim stopniu trudności gdzie nie znajdują się wysokie przeszkody terenowe typu: budynki, drzewa.

Ćwiczenie 3 – Skoki doskonalące, po opanowaniu umiejętności lądowania w ograniczonym terenie, powinny obejmować skoki poza terenem lotniska i skoczek powinien bezpiecznie wylądować w ograniczonym terenie obejmującym obszar min. 30m x 30m

liczba skoków – wg potrzeb
wysokość i miejsce – ustala instruktor
opóźnienie – w zależności od wysokości
zapis skoku – **III-3/teren - 3**

Zaleca się zorganizowanie skoków w terenie gdzie znajdują się przeszkody terenowe typu: budynki, drzewa oraz wysokie konstrukcje – stadiony sportowe itp., o znacznym stopniu trudności.

UWAGA! *Zwrócić szczególny nacisk na dobór miejsca lądowania skoczków podczas wykonywania skoków w terenie ograniczonym.*

Unikanie linii energetycznych !!!

ZADANIE IV – Szkolenie do pełnienia funkcji wyrzucającego z pokładu statku powietrznego.

Podczas realizacji zadania IV należy równolegle wprowadzać i nauczyć skoczka zasad współpracy z załogami statków powietrznych i skoczków, zawierających następujące czynności:

- omówienie z załogą statku powietrznego zasad wyrzutu skoczków;
- kierunku najścia statku powietrznego do zrzutu skoczków;
- omówienie przestrzegania parametrów prędkości oraz parametrów lotu poziomego przy oddzielaniu się skoczków;
- sygnały przekazywane załodze i skoczkom.

Ćwiczenie 1 – Czynności skoczka wyrzucającego uczniów-skoczków:

pokaz czynności na linii sprawdzenia na ziemi i zrzutu skoczków: Ćwiczenie wykonuje instruktor lub skoczek wyznaczony przez niego, z uprawnieniami klasy wyszkolenia C lub D.

liczba skoków – wg potrzeb

wysokość – ustala instruktor

opóźnienie – w zależności od wysokości

zapis skoku – **IV-1/wyrzut - 1**

Zaleca się przed wykonaniem powyższego zadania przeprowadzenie praktycznego szkolenia naziemnego (np. na statku powietrznym lub jego makiecie).

Ćwiczenie 2 – Nauka zrzutów skoczków:

skoczek dokonuje na ziemi czynności na linii sprawdzenia oraz zrzutów skoczków pod bezpośrednim nadzorem instruktora lub skoczka wyznaczonego przez niego, z uprawnieniami klasy wyszkolenia C lub D, znajdującego się na pokładzie statku powietrznego.

liczba skoków – wg potrzeb

wysokość – ustala instruktor

opóźnienie – w zależności od wysokości

zapis skoku – **IV-2/wyrzut - 2**

Ćwiczenie 3 – Nauka zrzutów uczniów-skoczków:

skoczek dokonuje na ziemi czynności na linii sprawdzenia oraz dokonuje zrzutów pod bezpośrednim nadzorem instruktora znajdującego się na pokładzie statku powietrznego, wykonując wszystkie czynności skoczka wyrzucającego.

liczba skoków – wg potrzeb

wysokość – ustala instruktor

opóźnienie – w zależności od wysokości

zapis skoku – **IV-3/wyrzut - 3**

Ćwiczenie 4 – Zrzuty egzaminacyjne:

ćwiczenie obejmuje zrzuty z różnych wysokości, z samoczynnym i opóźnionym otwarciem spadochronu (jeżeli występuje), wszyscy skoczkowie powinni wylądować w wyznaczonym miejscu, a uczniowie na części użytkowej lotniska.

liczba skoków – wg potrzeb

wysokość – ustala instruktor

opóźnienie – w zależności od wysokości

zapis skoku – **IV-4/wyrzut - 4**

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: *Świadectwa Kwalifikacji Klasy C*

wg: *Programu Szkolenia do Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego PJ(C)*

Imię i nazwisko skoczka: .....

W okresie: .....

Zadanie Ćwiczenie	Treść zadania/ćwiczenia	Planowano/wykonano		instruktor	Uwagi	Data Podpis
		planowana ilość skoków	wykonana ilość skoków			
ZADANIE III Skoki w terenie ograniczonym (przygodnym)						
III-1/ teren – 1	lotnisko - obszar 10m x 10m	do opanowania				
III-2/ teren-2	przyległy teren do lotniska - obszar min. 30m x 30m	do opanowania				
III-3/ teren 3	poza lotniskiem teren ograniczony - 30m x 30m					
ZADANIE IV Pełnienie funkcji skoczka wyrzucającego						
IV-1/ wyrzut-1	pokaz zrzutu skoczków	do opanowania				
IV-2/ wyrzut-2	nauka zrzutów skoczków	do opanowania				
IV-3/ wyrzut-3	Nauka zrzutów uczniów- skoczków	do opanowania				
IV-4/ wyrzut-4	zrzuty egzaminacyjne	do zaliczenia				

ZATWIERDZAM:

.....
Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO

W zakresie: *Świadectwa Kwalifikacji Klasy C*

wg: *Programu Szkolenia do Świadectwa Kwalifikacji skoczek spadochronowego PJ(C)*

Imię i nazwisko skoczka: .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)	czas	Ocena	Data Podpis	Uwagi
1.	Zasady wykonywania skoków w terenie ograniczonym (przygodnym)	1 h			
2.	Obowiązki skoczka nadzorującego uczniów-skoczków na pokładzie statku powietrznego	1 h			
3.	Ogólne informacje dotyczące wykonywania lotów w ruchu kontrolowanym i niekontrolowanym	30'			
4.	Znaki i sygnały stosowane podczas skoków	30'			
5.	Meteorologia	1h			

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA ŚWIADECTWA
KWALIFIKACJI SKOCZKA SPADOCHRONOWEGO (PJ) Z
UPRAWNIENIEM KLASY WYSZKOLENIA D**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....
(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – SPIS TREŚCI	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	4
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	5
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	6
1. Karta szkolenia praktycznego	6
2. Karta szkolenia teoretycznego	7

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

1. Zakres szkolenia

Program szkolenia spadochronowego do uzyskania Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia D obejmuje szkolenie:

- organizacji skoków spadochronowych;
- współpracy z innymi użytkownikami lotniska;
- zasad użytkownika przestrzeni powietrznej, w zakresie wykonywania skoków spadochronowych.

2. Zakres wiedzy teoretycznej do uzyskania Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia D:

- prawo lotnicze;
- procedury operacyjne.

3. Posiadacz Świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia D:

upoważniony jest do wykonywania wszystkich czynności, do których uprawnia PJ z klasą wyszkolenia C oraz:

- do samodzielnego organizowania skoków.

4. Wymagania stawiane kandydatom do Szkolenia do uzyskania Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia D:

- świadectwo kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z uprawnieniami podstawowymi klasy wyszkolenia C;
- orzeczenie lotniczo-lekarskie, jeżeli jest ono wymagane;
- ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał. 7 rozporządzenia wyłączonego).

5. Kandydat przystępujący do Szkolenia teoretycznego i praktycznego do uzyskania uprawnienia podstawowego klasy wyszkolenia D musi spełnić poniższe wymogi:

- posiadać świadectwo kwalifikacji PJ z uprawnieniem podstawowym klasy wyszkolenia C;

- posiadać co najmniej 500 skoków w łącznym czasie swobodnego spadania nie krótszym niż 3 godziny.

Szkolenie praktyczne do uzyskania uprawnienia podstawowego klasy wyszkolenia D musi zagwarantować kandydatowi nabycie umiejętności praktycznych w zakresie:

- organizacji skoków spadochronowych;
- współpracy z innymi użytkownikami lotniska;
- zasad użytkownika przestrzeni powietrznej, w zakresie wykonywania skoków.

Po ukończeniu szkolenia teoretycznego, praktycznego oraz zdaniu egzaminu wewnętrznego, kandydat do uzyskania świadectwa PJ, z uprawnieniem podstawowym klasy D, otrzymuje stosowne zaświadczenie.

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szczegółowy program szkolenia teoretycznego

1. Prawo lotnicze - czas 2 h

- znajomość wybranych zagadnień z prawa lotniczego;
- rozporządzenie w sprawie świadectw kwalifikacji;
- przepisy wykonywania skoków spadochronowych;
- przepisy dotyczące kierowania ruchem lotniczym;
- procedury zgłaszania zdarzeń lotniczych;
- ubezpieczenie OC osób eksploatujących statki powietrzne.

2. Procedury operacyjne - czas 2 h

- osoby funkcyjne;
- zabezpieczenie skoków;
- dokumenty operacyjne podczas skoków;
- wykonywanie lotów podczas skoków;
- wykonywanie skoków spadochronowych;
- odpowiedzialność organizatora.

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Szkolenie praktyczne dotyczące poniższych tematów, prowadzonych przez instruktora, do momentu uzyskania pełnej biegłości w zakresie organizacji skoków spadochronowych.

Instruktor szkolący decyduje o ilości przeprowadzonych zajęć praktycznych.

Wszystkie zajęcia powinny zostać zapisane i podpisane przez instruktora w Karcie Szkolenia Praktycznego.

Szczegółowy program szkolenia praktycznego

ZADANIE V - Organizacja skoków spadochronowych

Ćwiczenie 1 - Przestrzeganie zasad organizacji skoków z wytycznymi zawartymi w Regulaminie Organizatora Skoków oraz znajomość załącznika 4, rozporządzenia MTBiGM w sprawie wyłączenia zastosowania niektórych przepisów ustawy – Prawo lotnicze.

ZADANIE VI - Współpraca z innymi użytkownikami lotniska

Ćwiczenie 1 - Znajomość Instrukcji Operacyjnej Lotniska/Lądowiska na którym wykonywane są skoki spadochronowe

Ćwiczenie 2 - Znajomość procedur związanych z przestrzeganiem łączności radiowej na danym lotnisku

Ćwiczenie 3 - Przestrzeganie procedur przy ruchu statków powietrznych kołujących podczas lądowania skoczków

ZADANIE VII - Zasady użytkowania przestrzeni powietrznej w zakresie wykonywania skoków spadochronowych

Ćwiczenie 1 - Znajomość procedur związanych z zamawianiem i uzyskiwaniem zgody na skoki spadochronowe w przestrzeniach powietrznych wymagających zgłoszeń i zgód odpowiednich służb lotniczych.

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: *Świadectwa Kwalifikacji Klasy D*

wg: *Programu Szkolenia do Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego PJ(D)*

Imię i nazwisko skoczka: .....

W okresie: .....

Zadanie ćwiczenie	Treść zadania/ćwiczenia	Czas realizacji	instruktor	Uwagi	Data Podpis
ZADANIE V - Organizacja skoków spadochronowych					
V-1	przestrzeganie zasad organizacji skoków zgodnie z wytycznymi zawartymi w Regulaminie Organizatora Skoków	do opanowania			
ZADANIE VI - Współpraca z innymi użytkownikami lotniska					
VI-1	znajomość Instrukcji Operacyjnej Lotniska/Lądowiska na którym wykonywane są skoki spadochronowe	do opanowania			
VI-2	znajomość procedur związaną z przestrzeganiem łączności radiowej na danym lotnisku	do opanowania			
VI-3	przestrzeganie procedur przy ruchu statków powietrznych kołujących podczas lądowania skoczków	do opanowania			
ZADANIE VII - Zasady użytkowania przestrzeni powietrznej w zakresie wykonywania skoków spadochronowych					
VII-1	znajomość procedur związanych z zamawianiem i uzyskiwaniem zgody na skoki spadochronowe w przestrzeniach powietrznych wymagających zgłoszeń i zgód odpowiednich służb lotniczych	do opanowania			

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO

W zakresie: *Świadectwa Kwalifikacji Klasy D*

wg: *Programu Szkolenia do Świadectwa Kwalifikacji skoczka spadochronowego PJ(D)*

Imię i nazwisko skoczka: .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)	czas	Ocena	Data Podpis	Uwagi
1.	Prawo lotnicze - czas 2 h - znajomość wybranych zagadnień z prawa lotniczego; - rozporządzenie w sprawie świadectw kwalifikacji; - przepisy wykonywania skoków spadochronowych; - przepisy dotyczące kierowania ruchem lotniczym; - procedury zgłaszania zdarzeń lotniczych; - ubezpieczenie OC osób eksploatujących statki powietrzne.	2 h			
2.	Procedury operacyjne - czas 2 h - osoby funkcyjne; - zabezpieczenie skoków; - dokumenty operacyjne podczas skoków; - wykonywanie lotów podczas skoków; - wykonywanie skoków spadochronowych; - odpowiedzialność organizatora.	2 h			

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA UPRAWNIENIA DO
WYKONYWANIA LOTÓW ALBO SKOKÓW Z PASAŻEREM
(TANDEM) WPISYWANEGO DO ŚWIADECTWA KWALIFIKACJI
SKOCZKA SPADOCHRONOWEGO (PJ)**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....
(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – SPIS TREŚCI	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	3
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	4
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	9
1. Karta Szkolenia praktycznego	9
2. Karta Szkolenia teoretycznego	10

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

Wymagania stawiane kandydatom do uzyskania uprawnienia TANDEM wpisywanego do świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ):

Kandydat musi:

- posiadać świadectwo kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z ważnym uprawnieniem klasy D;
- ukończyć 21 rok życia;
- posiadać orzeczenie lotniczo-lekarskie;
- posiadać ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał. 7 rozporządzenia wyłączającego);
- posiadać co najmniej 1000 skoków w łącznym czasie swobodnego spadania nie krótszym niż 8 godzin.

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szkolenie teoretyczne do uzyskania uprawnienia TANDEM obejmuje tematykę z następujących przedmiotów:

- technika skoku w tandemie;
- obsługa kompletu spadochronowego;
- elementy psychologii.

1. Technika skoku w zespole: pilot-pasażer – 9 godz.

- przygotowanie pasażera;
- kontrola wyposażenia;
- przygotowanie uprzęży pasażera;
- włączanie automatu przed skokiem;
- przypięcie pasażera;
- sytuacje niebezpieczne w czasie wznoszenia samolotu;
- nauka wyskoku z samolotu i rozwinięcie spadochronu hamującego;
- kontrola reakcji pasażera;
- orientacja w czasie hamowanego spadania;
- uwolnienie systemu hamującego i otwarcie spadochronu głównego;
- reakcja na niezwykle sytuacje;
- czynności po otwarciu spadochronu;
- sytuacje awaryjna na otwartym spadochronie;
- czynności przed i po lądowaniu;
- opis systemu sterowania;
- wypadki tandemowe;
- zasady udzielenia pierwszej pomocy.

2. Obsługa kompletu spadochronowego – 9 godz.

- układanie spadochronu głównego;
- włączanie i użytkowanie automatu zabezpieczającego;
- przygotowanie spadochronu tandem do skoku..

3. Elementy psychologii

- procesy psychiczne zachodzące u pasażera i ich podłoże anatomiczno - fizjologiczne;
- budowa anatomiczna układu nerwowego i mózgu, działania narządu zmysłów;
- procesy poznawcze: wrażenia, spostrzeżenia, uwagi, wyobraźni, uczucie, myślenie i mowa, pamięć, psychomotoryka emocjonalna;
- wyższe czynności nerwowe: odruchy bezwarunkowe i warunkowe.

Egzamin teoretyczny

Kandydat ubiegający się o uprawnienie TANDEM musi wykazać się przed egzaminatorem, że posiada wiedzę teoretyczną niezbędną dla uprawnienia TANDEM.

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Szkolenie praktyczne do uzyskania uprawnień TANDEM może być rozpoczęte po ukończeniu szkolenia teoretycznego.

Skok nr 1 (Zapoznawczy bez pasażera) - wys. min. 3000 m AGL – do opanowania

- stabilny wyskok;
- utrzymanie stabilnej płaskiej pozycji i bezpieczne rozwinięcie spadochronu hamującego do 6 sekundy;
- zlokalizowanie kolejno wszystkich uchwytów awaryjnych i uchwyty systemu hamującego;
- kontrola wysokości na wysokościomierzu podczas spadania;
- wyzwolenie systemu hamującego na bezpiecznej wysokości, dla używanego systemu;
- lądowanie w odległości do 50 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Skok nr 2 Skok zapoznawczy z instruktorem (kandydat jako pasażer) - wys. min. 3000 m AGL – do opanowania

- stabilny wyskok ze skoczkiem jako pasażerem w przeciwnym kierunku do lotu samolotu;
- utrzymać stabilną płaską sylwetkę min. 2 sekundy przed rozwinięciem spadochronu hamującego;
- rozwinąć spadochron hamujący do 6 sekundy;
- wykonać obrót o 360° w prawo i 360° w lewo w płaskiej pozycji;
- współpraca z pasażerem podczas wolnego spadania jak i w czasie lotu na spadochronie;
- wyzwolenie systemu hamującego na bezpiecznej wysokości, dla używanego systemu;
- kontrola wysokości na wysokościomierzu podczas spadania;
- budowanie rundy w szczególności wysokości ostatniego zakrętu;
- przygotowanie pasażera do lądowania;
- lądowanie w odległości do 50 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Uwaga!

W czasie budowania rundy zakaz wykonywania zakrętów 0-1 (tzw. hook turn).

Skok nr 3 Stabilny wyskok (instruktor jako pasażer) - wys. min. 3500 m AGL – do opanowania

- wyskok w kierunku lotu;
- utrzymać stabilną płaską pozycję min. 2 sekundy przed rozwinięciem spadochronu hamującego;
- rozwinąć spadochron hamujący do 6 sekundy;
- zlokalizować rękoma uchwyty zwalniające systemu hamującego, z uwagą na wysokość;
- przynamniej jeden raz zlokalizować kolejno wszystkie uchwyty dla procedury zwolnienia systemu hamującego i sytuacji awaryjnych;
- obrót o 360° w prawo i w lewo;
- wyzwolenie systemu hamującego (drouga) na bezpiecznej wysokości dla używanego systemu, kontrola wysokości;
- przygotowanie pasażera do lądowania, lądowanie w odległości do 50 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Skok nr 4 Niestabilny wyskok saltem (instruktor jako pasażer) - wys. min. 3500 m AGL) – do opanowania

- wyskok z saltem w przód prostopadle do kierunku lotu;
- ustabilizowanie wolnego spadania do stabilnej płaskiej pozycji i rozwinięcie spadochronu hamującego w stabilnej płaskiej pozycji do 8 sekundy, z uwagą na bezpieczeństwo;
- kontrola wolnego i hamowanego spadania przy nieprawidłowym zachowaniu pasażera;
- otwarcie głównego spadochronu na bezpiecznej wysokości dla używanego systemu, kontrola wysokości;
- przygotowanie pasażera do lądowania, lądowanie w odległości do 50 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Skok nr 5 Opóźnione uwolnienie spadochronu hamującego, (instruktor jako pasażer) - wys. min. 3500 AGL m – do opanowania

- stabilny wyskok w przeciwnym kierunku do lotu;
- stabilizacja spadania do płaskiej pozycji;
- dwa obroty o 360°;
- przynamniej jeden raz zlokalizować kolejno wszystkie uchwyty dla procedury zwolnienia systemu hamującego i sytuacji awaryjnych;
- 1000 m wolnego spadania bez spadochronu hamującego;
- bezpieczne rozwinięcie spadochronu hamującego w stabilnej płaskiej pozycji minimum 10 sekund przed uwolnieniem systemu hamującego;
- kontrola uchwytów systemu hamującego;
- współpraca z pasażerem podczas całego skoku;
- wyzwolenie systemu hamującego na bezpiecznej wysokości dla używanego systemu, kontrola wysokości podczas spadania hamowanego;
- przygotowanie pasażera do lądowania;
- lądowanie w odległości do 50 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Skok nr 6 Niestabilny wyskok (instruktor jako pasażer) - wys. min. 3500 m AGL – do opanowania

- niestabilny wyskok;
- stabilizacja wolnego spadania do stabilnej płaskiej pozycji;
- wyrzucenie drouga w stabilnej płaskiej pozycji do 8 sekundy z uwagą na bezpieczeństwo;
- kontrola wolnego i hamowanego spadania przy niepoprawnym zachowaniu pasażera;
- lokalizacja uchwytów systemu hamującego;
- wyzwolenie systemu hamującego na bezpiecznej wysokości dla używanego systemu;
- kontrola wysokości podczas spadania na drougu;
- przygotowanie pasażera do lądowania, lądowanie w odległości do 50 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Skok nr 7 Stabilny wyskok (instruktor jako pasażer) - wys. min. 3500 m AGL – do opanowania

- stabilny wyskok;
- utrzymanie stabilnej płaskiej pozycji i bezpieczne rozwinięcie spadochronu hamującego do 6 sekundy;
- dwa obroty o 360° w płaskiej pozycji;
- kolejne zlokalizowanie wszystkich uchwytów awaryjnych i uchwyty wyzwalające system hamujący z uwagą na wysokość;
- wyzwolenie systemu hamującego (drouga) na bezpiecznej wysokości dla używanego systemu;
- kontrola wysokości podczas spadania na drougu;
- przygotowanie pasażera do lądowania, lądowanie w odległości do 30 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Skok nr 8 Stabilny wyskok w przeciwnym kierunku do lotu (instruktor jako pasażer) - wys. min. 3000 m AGL – do opanowania

- wyskok w przeciwnym kierunku do lotu;
- rozwinięcie spadochronu hamującego do 6 sekundy;
- utrzymać stabilną płaską pozycję min. 2 sekundy przed wyrzuceniem drouga (spadochronu hamującego);
- opanować niewspółpracującego pasażera, prawidłowo zareagować na wynikłą sytuację;
- podczas spadania na drougu jednokrotnie zlokalizować wszystkie uchwyty;
- wyzwolenie systemu hamującego w stabilnej pozycji i bezpiecznej wysokości dla używanego system;
- kontrola wysokości ;
- przygotowanie pasażera do lądowania, lądowanie w odległości do 30 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Skok nr 9 Podsumowujący skok (instruktor jako pasażer) - wys. min. 3000 m AGL – do opanowania

- wyskok w kierunku lotu;
- stabilizacja wolnego spadania do płaskiej pozycji;
- bezpieczne rozwinięcie spadochronu hamującego do 6 sekundy;
- kontrola nad skokiem bez obrotów, w czasie wolnego i hamowanego spadania;
- wyzwolenie systemu hamującego w stabilnej pozycji i bezpiecznej wysokości dla używanego systemu;
- kontrola wysokości na wysokościomierzu analogowym;
- podczas spadania hamowanego lokalizacja wszystkich uchwytów;
- przygotowanie pasażera do lądowania, lądowanie w odległości do 30 metrów od wyznaczonego celu, z uwagą na bezpieczeństwo.

Wytyczne do szkolenia:

- ilość skoków zależy od sposobu wykonania ich przez kandydata;
- przy drobnych błędach można wykonać dwa skoki dodatkowe;
- przy powtarzaniu błędów lub niepoprawnych decyzji należy przerwać szkolenie;
- przy dużych błędach zagrażających życiu kandydata i skoczka jako pasażera, obowiązkiem szkolącego jest zakończyć szkolenie;
- szkolący ma prawo zmienić plan i porządek skoków;
- instruktor nadzorujący proces szkolenia począwszy od zadania Nr 5 do 8, jeżeli uzna za stosowne, może w roli pasażera dopuścić skoczka ze świadectwem kwalifikacji (PJ), z ważnym uprawnieniem klasy D.

Przykłady błędów eliminujących kandydata z dalszego szkolenia:

- opuszczenie samolotu z niezapiętym jednym z czterech karabinków upręży pasażera;
- powtarzane niestabilne wyskoki;
- rozwinięcie spadochronu hamującego w niestabilnej pozycji;
- pociągnięcie za niewłaściwy uchwyt;
- wyzwolenie systemu hamującego poniżej wysokości 1500 m;
- niewyzwolenie systemu hamującego;
- nierozwinięcie spadochronu hamującego i nieotwarcie spadochronu zapasowego;
- błędne decyzje w sytuacjach awaryjnych;
- nieopanowanie manewru lądowania, lądowanie zagrażające bezpieczeństwu pasażera i osób trzecich;
- budowanie rundy i ostatniej prostej do lądowania za pomocą zakrętów typu hook turn.

Po ukończeniu szkolenia teoretycznego, praktycznego oraz zdaniu egzaminu wewnętrznego, kandydat do uzyskania uprawnienia TANDEM, otrzymuje stosowne zaświadczenie.

Egzamin praktyczny

Kandydat ubiegający się o uprawnienie TANDEM musi wykazać się przed egzaminatorem praktycznym podczas egzaminu praktycznego, że posiada umiejętności niezbędne do wykonywania skoków z pasażerem.

Wydanie uprawnienia

Warunkiem wydania uprawnienia TANDEM jest posiadanie świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z ważnym uprawnieniem klasy wyszkolenia D, odbycie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego, zdanie przed egzaminatorem praktycznym egzaminu państwowego w zakresie wymaganym dla uprawnienia TANDEM.

Słownik

AGL – (*Above Ground Level*) - wysokość nad poziomem gruntu

Hook turn – dynamiczny zakręt wykonywany na spadochronie w układzie 0-1 uchwytów sterowniczych

Droug – spadochron hamujący podczas wolnego spadania tandem pilota i pasażera, po zwolnieniu, uruchamiający proces otwarcia spadochronu głównego.

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: **Uprawnienia TANDEM**

wg: **Programu Szkolenia do uzyskania uprawnienia TANDEM**

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Nr ćwic.	Treść ćwiczenia	Planowano/ wykonano		ocena	Data instruktor/podpis	Uwagi
		skoków	skoków			
1.	Skok nr 1 zapoznawczy bez pasażera - wys. min. 3000 m	1				
2.	Skok nr 2 skok zapoznawczy z instruktorem jako pasażerem	1				
3.	Skok nr 3 stabilny wyskok z instruktorem pasażerem	1				
4.	Skok nr 4 niestabilny wyskok (obrót)	1				
5.	Skok nr 5 spóźnione uwolnienie spadochronu hamującego	1				
6.	Skok nr 6 niestabilny wyskok z instruktorem jako pasażerem	1				
7.	Skok nr 7 stabilny wyskok z instruktorem pasażerem	1				
8.	Skok nr 8 stabilny wyskok w przeciwnym kierunku do lotu z instruktorem jako pasażerem	1				
9.	Skok nr 9 podsumowujący skok z instruktorem jako pasażerem – wyskok w kierunku lotu	1				

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO

W zakresie: **Uprawnienia TANDEM**

wg: **Programu Szkolenia do uzyskania uprawnienia TANDEM**

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)	czas	Data Wykładowca/podpis
1.	Technika skoku w tandemie	9 h	
2.	Obsługa kompletu spadochronowego	9 h	
3.	Elementy psychologii	2 h	

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA UPRAWNIENIA
INSTRUKTORA (INS) WPISYWANEGO DO ŚWIADECTWA
KWALIFIKACJI SKOCZKA SPADOCHRONOWEGO (PJ)**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....
(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – SPIS TREŚCI	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	3
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	7
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	10
1. Karta Szkolenia Praktycznego INS	10
2. Karta Szkolenia Teoretycznego INS	11

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

Wymagania stawiane kandydatom do uzyskania uprawnienia instruktora INS wpisywanego do świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ):

Kandydat musi:

- posiadać świadectwo kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z ważnym uprawnieniem wyszkolenia klasy D;
- mieć ukończone 21 lat;
- posiadać orzeczenie lotniczo-lekarskie;
- posiadać ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał. 7 rozporządzenia wyłączonego).

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szkolenie teoretyczne do uzyskania uprawnienia instruktora INS obejmuje co najmniej 50 godzin wykładów i ćwiczeń realizowanych metodą stacjonarną, z następujących przedmiotów:

- psychologia;
- pedagogika;
- prawo lotnicze i przepisy kierowania ruchem lotniczym na lotniskach niekontrolowanych;
- meteorologia;
- metodyka szkolenia;
- organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych;
- łączność radiowa – kierowanie lotami związanymi z wyrzucaniem skoczków spadochronowych;
- zasady wykonywania skoków spadochronowych;
- pierwsza pomoc osobom z obrażeniami ciała;
- ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków;
- ogólna wiedza o spadochronie.

Egzamin teoretyczny

Kandydat ubiegający się o uprawnienie instruktora INS musi wykazać się przed komisją egzaminacyjną podczas egzaminu teoretycznego, że posiada wiedzę teoretyczną niezbędną dla uprawnienia INS.

Szczegółowy program szkolenia teoretycznego

1. Psychologia – 2 godz.

- procesy psychiczne zachodzące u skoczków i ich podłoże anatomiczne – fizjologiczne;
- budowa anatomiczna układu nerwowego i mózgu, działania narządu zmysłów;
- procesy poznawcze: wrażenia, spostrzeżenia, uwagi, wyobraźni, uczucie, myślenie i mowa, pamięć, psychomotoryka emocjonalna;
- wyższe czynności nerwowe: odruchy bezwarunkowe i warunkowe;
- powstawanie i zanikanie związków czuciowych, drugi układ sygnałowy, typy wyższej czynności nerwowej;
- działanie, wiedza i działanie, umiejętności, automatyzacja umiejętności, sprawność.

2. Pedagogika – 2 godz.

- pojęcie i przedmiot pedagogiki, podstawowe pojęcia pedagogiczne: wychowanie, kształcenie, nauczanie;
- zasady i metody wychowania; proces nauczania, zasady nauczania i metody nauczania;
- kontrola i ocena wyników nauczania;
- rola instruktora – wychowawcy w procesie nauczania i wychowania;
- relacja instruktor – uczeń.

3. Prawo lotnicze i przepisy kierowania ruchem lotniczym na lotniskach niekontrolowanych – 3 godz.

- zagadnienia z prawa lotniczego – znajomość rozporządzeń i umiejętność ich stosowania;
- rozporządzenie w sprawie świadectw kwalifikacji; przepisy dotyczące kierowania ruchem lotniczym;
- rejon lotniska niekontrolowanego;
- kierownik skoków, organizacja skoków;
- procedury zgłaszania zdarzenia lotniczego;
- odpowiedzialność, ubezpieczenia.

4. Meteorologia – 3 godz.

- podstawowa wiedza o atmosferze;
- czynniki meteorologiczne i zjawiska atmosferyczne;
- pionowy rozkład ciśnienia atmosferycznego;
- prądy pionowe i wiatr;
- organizacja lotniczej osłony meteorologicznej;
- informacje meteorologiczne na potrzeby skoków spadochronowych.

5. Metodyka Szkolenia – 10 godz.

- ogólne zasady metodyki i nauczania;
  - organizacja nauczania: toki lekcyjne, konspekty, pomoce;
  - program szkolenia spadochronowego;
-

- metodyka szkolenia spadochronowego teoretycznego i praktycznego;
  - analiza i podsumowanie założonych zadań;
  - dokumentacja szkoleniowa.
-

6. Organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych – 10 godz.

- przygotowanie do lotów połączonych z wyrzucaniem skoczków;
- czynności w trakcie prowadzenia skoków;
- kierowanie skokami z różnych rodzajów statków powietrznych (samoloty, śmigłowce, szybowce, motolotnie, balony itp.);
- obowiązki oraz zasady kierowania skokami i lotami.

7. Łączność radiowa – kierowanie lotami związanymi z wyrzucaniem skoczków spadochronowych – 4 godz.

- budowa i działanie radiostacji używanych w lotnictwie;
- przepisy i procedury łączności;
- częstotliwości używane w lotnictwie;
- frazeologia prowadzenia korespondencji lotniczej;
- podstawowe zasady radiotelefonii;
- regulaminy stosowane w radiokomunikacji lotniczej.

8. Zasady wykonywania skoków spadochronowych – 8 godz.

Tematy przygotowane przez kandydatów na instruktorów w formie zajęć z poszczególnych rodzajów skoków:

- skoki na celność lądowania;
- skoki indywidualne i grupowe z opóźnionym otwarciem spadochronu;
- skoki na akrobację indywidualną i zespołową;
- skoki indywidualne i grupowe na wodę;
- skoki indywidualne i grupowe w nocy;
- skoki indywidualne i grupowe w ograniczonym terenie;
- skoki grupowe na otwartych czasach;
- skoki indywidualne i grupowe na pokazach;
- szkolenie w wyrzucaniu skoczków ze statków powietrznych wielomiejscowych;
- szkolenie w skokach doskonalących i treningowych.

9. Pierwsza pomoc – 4 godz.

- wyposażenie apteczki pierwszej pomocy, jej przeznaczenie i wykorzystanie;
- charakterystyka obrażeń i zasady postępowania przy udzielaniu pierwszej pomocy;
- zasady współpracy ze służbami ratowniczymi, w tym z LPR – lotniczym pogotowiem ratunkowym;
- zabiegi mające na celu przywrócenie prawidłowego oddychania, krążenia; zatrzymanie krwawienia, unieruchomienie uszkodzonych części ciała, transport chorego.

10. Ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków:

- omówienie zagrożeń związanych z wykonywaniem skoków;
- sprzęt ochronny skoczka, wyposażenie;
- sytuacje awaryjne podczas wykonywania skoków;
- wyposażenie i przygotowanie statku powietrznego przeznaczonego do wywożenia skoczków;
- zasady bezpiecznego zachowania się skoczka spadochronowego na pokładzie statku powietrznego;
- zasady komunikacji wyrzucającego skoczków z załogą statku powietrznego;
- unikanie urazów podczas opuszczania statku powietrznego;
- procedury bezpieczeństwa lądowania;
- wykorzystanie wyposażenia do lotów wysokościowych i unikanie zagrożenia bezpieczeństwa z jego strony.

11. Ogólna wiedza o spadochronie:

- konstrukcja różnych rodzajów spadochronów oraz ich zasadniczych zespołów;
  - wyposażenie spadochronu i skoczka spadochronowego;
  - przyrządy spadochronowe;
  - bierne (RSL, Sky Hook itp.) i czynne (automat AAD) systemów zwiększających bezpieczeństwo skoków, działanie i zasady użytkowania;
  - wyposażenie do skoków nocnych, na wodę i wysokościowych;
  - zdatność spadochronów oraz prowadzenie dokumentacji.
-

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Szkolenie praktyczne do uzyskania uprawnień instruktora INS może być rozpoczęte po ukończeniu szkolenia teoretycznego i obejmuje zajęcia dotyczące czynności:

- związanych z organizacją skoków spadochronowych;
- związanych z wykonywaniem skoków przez uczniów-skoczków i skoczków spadochronowych;
- wykonywanych na pokładzie statku powietrznego;
- związanych z kierowaniem skokami i użytkowaniem stacji lotniskowej.

Po ukończeniu szkolenia teoretycznego, praktycznego oraz zdaniu egzaminu wewnętrznego, kandydat do uzyskania uprawnień instruktora INS, otrzymuje stosowne zaświadczenie.

Egzamin praktyczny

Kandydat ubiegający się o uprawnienie instruktora INS musi wykazać się przed egzaminatorem praktycznym podczas egzaminu praktycznego, że posiada umiejętności niezbędne do prowadzenia szkolenia teoretycznego i praktycznego instruktora naziemnego.

Nadzorowana praktyka

Nadzorowana praktyka instruktorska obejmuje przeprowadzenie co najmniej 50 godzin wykładów teoretycznych oraz sprawowanie nadzoru nad wykonaniem przez uczniów-skoczków co najmniej 150-ciu skoków szkolnych, potwierdzone w listach załadowczych.

Wydanie uprawnień

Warunkiem wydania uprawnień instruktora INS jest posiadanie świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z ważnym uprawnieniem klasy wyszkolenia D, odbycie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego, zdanie egzaminu państwowego w zakresie wymaganym dla uprawnień instruktora INS.

Program szkolenia praktycznego

Szkolenie praktyczne do uzyskania uprawnień instruktora INS może być rozpoczęte po ukończeniu szkolenia teoretycznego i obejmuje co najmniej 30 godzin zajęć (odnotowanych w karcie indywidualnego szkolenia), dotyczących czynności:

1. Czynności związane z organizacją skoków spadochronowych:

- uzyskanie odpowiednich zgód na wykonywanie skoków spadochronowych;
- analiza warunków pogodowych (komunikaty meteorologiczne);
- wystawienie odpowiednich znaków startowych;
- wyznaczanie osób funkcyjnych;
- kontrola i ocena statku powietrznego, z którego będą wykonywane skoki spadochronowe;
- zapoznanie załogi statku powietrznego z zasadami wykonywania skoków spadochronowych.
- zapoznanie uczniów-skoczków oraz skoczków skaczących pierwszy raz na danym terenie z lotniskiem (tzw. kroki lotniska);
- jeżeli skoki prowadzone są z nowego statku powietrznego należy zapoznać uczniów i pozostałych skoczków z jego specyfiką.

2. Czynności związane z wykonywaniem skoków przez uczniów-skoczków i skoczków spadochronowych:

- kontrola ucznia podczas przygotowania do skoku metodą sprawdzenia wiadomości;
- sprawdzenie spadochronu głównego oraz zapasowego z systemem AAD ucznia-skoczek oraz sprawdzenie systemu otwarcia LD, Stabilizacja, uchwyt wyzwalający lub pilocik miękki;
- nauka wykrywania błędów podczas przygotowania oraz zakładania spadochronu przez ucznia-skoczek;
- linia sprawdzenia skoczków, kontrola spadochronów i pozostałych systemów LD, Stabilizacja ADD itp.;
- ustawienia kolejności do skoków;
- sprawdzenie czy uczeń-skoczek rozumie postawione przed nim zadania związane z wykonaniem skoku;
- omówienie sytuacji niebezpiecznych podczas skoku oraz czynności w celu ich likwidacji;
- nauka wykrywania błędów popełnionych przez ucznia-skoczek w czasie skoku i lądowania oraz forma przekazywania zaistniałych uwag po skoku.

3. Czynności wykonywane na pokładzie statku powietrznego:

- zajmowanie miejsca na pokładzie statku powietrznego;
- podczepienie liny desantowej, Stabilizacji, itp.;
- nauka przekazywania sygnałów i komend do skoku;
- ocena wyjścia ucznia-skoczek ze statku powietrznego oraz sposób przekazania informacji o zaistniałych błędach;

- czynności w przypadku zaistniałych sytuacji niebezpiecznych: otwarcie pokrowca spadochronu głównego, zapasowego, odmowa wykonania skoku, itp.

4. Czynności związane z kierowaniem skokami i użytkowaniem radiostacji lotniskowej - nie mniej niż 10 godzin praktyki pod nadzorem:

- w jakich przypadkach wyznaczana jest osoba pełniąca obowiązki kierownika skoków;
  - obowiązki kierownika skoków oraz kto może pełnić powyższą funkcję;
  - szkolenie ze znajomości ogólnej budowy i zasad działania urządzeń radiotelefonicznych stosowanych w służbie ruchomej lotniczej, znajomości ogólnych zasad wykorzystania innych urządzeń najczęściej stosowanych w służbie radiokomunikacji lotniczej;
  - znajomość zasad stosowanych w radiotelefonii;
  - znajomość procedur łączności radiotelefonicznej zgodnie z międzynarodowymi przepisami obowiązującymi w telekomunikacji lotniczej;
  - szczegółowe zaznajomienie się z regulaminami stosowanymi w radiokomunikacji lotniczej, a szczególnie z częściami dotyczącymi bezpieczeństwa życia ludzkiego.
-

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: *Uprawnienia instruktora INS*

wg: *Programu Szkolenia do uzyskania uprawnień instruktora INS*

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Zadanie ćwiczenie	Treść zadania/ćwiczenia	Czas realizacji	instruktor prowadzący	Uwagi	Data Podpis
ZADANIE INS - UPR.					
ćwiczenie 1	Organizacja skoków spadochronowych	do zaliczenia			
ćwiczenie 2	Prowadzenie skoków spadochronowych skoczków i uczniów – skoczków	do zaliczenia			
ćwiczenie 3	Czynności na pokładzie statku powietrznego w czasie wykonywania skoków spadochronowych	do zaliczenia			
ćwiczenie 4	Kierowanie skokami, użytkowanie lotniskowej stacji radiowej	10 h			

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO

W zakresie: **Uprawnienia instruktora INS**

wg: **Programu Szkolenia do uzyskania uprawnień instruktora INS**

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)	czas	Data Wykładowca/ podpis
1.	Psychologia	2 h	
2.	Pedagogika	2 h	
3.	Prawo lotnicze i przepisy kierowania ruchem lotniczym na lotniskach nie kontrolowanych i kontrolowanych	3 h	
4.	Meteorologia	3 h	
5.	Metodyka Szkolenia	10 h	
6.	Organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych	10 h	
7.	Łączność radiowa – kierowanie lotami związanymi z wyrzucaniem skoczków spadochronowych	4 h	
8.	Zasady wykonywania skoków spadochronowych	8 h	
9.	Pierwsza pomoc i współpraca ze służbami ratowniczymi	4 h	
10.	Ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków	2 h	
11.	Ogólna wiedza o spadochronach	2 h	

ZATWIERDZAM:

.....
Instruktor prowadzący

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA UPRAWNIENIA
INSTRUKTORA SZKOLENIA METODĄ NA LINĘ (INS(SL))
WPISYWANEGO DO ŚWIADECTWA KWALIFIKACJI SKOCZKA
SPADOCHRONOWEGO (PJ)**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....
(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – SPIS TREŚCI	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	2
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	3
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	4
1. Karta szkolenia praktycznego	4
2. Karta szkolenia teoretycznego	5

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

Wymagania stawiane kandydatom do uzyskania uprawnienia instruktora INS(SL) wpisywanego do świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ):

Kandydat musi:

- posiadać świadectwo kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z ważnym uprawnieniem klasy D, lub ważnym uprawnieniem instruktora INS lub INS(AFF);
- mieć ukończone 21 lat;
- posiadać orzeczenie lotniczo-lekarskie;
- posiadać ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał. 7 rozporządzenia wyłączonego).

W przypadku szkolenia z uprawnieniem wyszkolenia klasy D bezpośrednio do uprawnień instruktora INS(SL), szkolenie musi być rozszerzone o zakres objęty programem INS.

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szkolenie teoretyczne do uzyskania uprawnienia instruktora INS(SL) obejmuje tematykę z następujących przedmiotów (tylko w przypadku w którym kandydat posiada już ważne uprawnienie instruktora INS, INS AFF):

- metodyka i organizacja szkolenia uczniów-skoczków i skoczków spadochronowych metodą SL i na stabilizację;
- zasady wykonywania skoków spadochronowych metodą na linę desantową;
- organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych metodą na linę desantową;
- ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków.

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Ćwiczenie Nr	Założenia	Ilość skoków
1.	Czynności związane z organizacją skoków: • uzyskanie odpowiednich zgód na wykonywanie skoków spadochronowych; • analiza warunków pogodowych (komunikaty meteorologiczne); • wystawienie odpowiednich znaków startowych; • wyznaczanie osób funkcyjnych; • kontrola i ocena statku powietrznego, z którego będą wykonywane skoki spadochronowe; • zapoznanie załogi statku powietrznego z zasadami wykonywania skoków spadochronowych; • zapoznanie z nowym lotniskiem, z nowym statkiem powietrznym uczniów-skoczków i pozostałych skoczków.	do zaliczenia
2.	Czynności związane z wykonywaniem skoków przez uczniów-skoczków i skoczków spadochronowych: • kontrola ucznia podczas przygotowania do skoku metodą sprawdzenia wiadomości; • sprawdzenie spadochronu głównego oraz zapasowego z systemem AAD ucznia-skoczek oraz sprawdzenie systemu otwarcia LD, Stabilizacja, uchwyt wyzwalający lub pilocik miękki; • nauka wykrywania błędów podczas przygotowania oraz zakładania spadochronu przez ucznia-skoczek; • linia sprawdzenia skoczków kontrola spadochronów i pozostałych systemów LD stabilizacja ADD itp.; • ustawienia kolejności do skoków; • sprawdzenie czy uczeń-skoczek rozumie postawione przed nim zadania związane z wykonaniem skoku; • omówienie sytuacji niebezpiecznych podczas skoku oraz czynności w celu ich likwidacji; • nauka wykrywania błędów popełnionych przez ucznia-skoczek w czasie skoku i lądowania oraz forma przekazywania zaistniałych uwag po skoku.	do zaliczenia
3.	Czynności wykonywane na pokładzie statku powietrznego: • zajmowanie miejsca na pokładzie statku powietrznego; • podczepienie liny desantowej, kontrola systemu AAD; • nauka przekazywania sygnałów i komend do skoku; • ocena wyjścia ucznia-skoczek ze statku powietrznego oraz sposób przekazania informacji o zaistniałych błędach; • czynności w przypadku zaistniałych sytuacji niebezpiecznych: otwarcie pokrowca spadochronu głównego, zapasowego, odmowa wykonania skoku, itp.	do zaliczenia

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: *Uprawnienia instruktora INS(SL)*

wg: *Programu Szkolenia do uzyskania uprawnień instruktora INS(SL)*

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Zadanie ćwiczenie	Treść zadania/ćwiczenia	Czas realizacji	instruktor prowadzący	Uwagi	Data Podpis
ZADANIE INS(SL)-UPR.					
ćwiczenie 1	Czynności związane z organizacją skoków: - uzyskanie odpowiednich zgód na wykonywanie skoków spadochronowych; - analiza warunków pogodowych (komunikaty meteorologiczne); - wystawienie odpowiednich znaków startowych; - wyznaczanie osób funkcyjnych; - kontrola i ocena statku powietrznego z którego będą wykonywane skoki spadochronowe; - zapoznanie załogi statku powietrznego z zasadami wykonywania skoków spadochronowych;	do zaliczenia			
ćwiczenie 2	Czynności związane z wykonywaniem skoków przez uczniów skoczków i skoczków spadochronowych.	do zaliczenia			
ćwiczenie 3	Czynności wykonywane na pokładzie statku powietrznego.	do zaliczenia			

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO

W zakresie: **Uprawnienia instruktora INS(SL)**

wg: **Programu Szkolenia do uzyskania uprawnień instruktora INS(SL)**

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)	czas	Data Wykładowca/podpis
1.	metodyka i organizacja szkolenia uczniów skoczków i skoczków spadochronowych	do zaliczenia	
2.	zasady wykonywania skoków spadochronowych metodą na linę desantową i na stabilizację	do zaliczenia	
3.	organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych metodą na linę desantową i na stabilizację	do zaliczenia	
4.	ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków	do zaliczenia	

ZATWIERDZAM:

.....
Instruktor prowadzący

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA UPRAWNIENIA
INSTRUKTORA SZKOLENIA METODĄ AFF (INS(AFF))
WPISYWANEGO DO ŚWIADECTWA KWALIFIKACJI SKOCZKA
SPADOCHRONOWEGO (PJ)**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....
(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – SPIS TREŚCI	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	3
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	4
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	9
1. Karta szkolenia praktycznego	9
2. Karta szkolenia teoretycznego	10

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

Wymagania stawiane kandydatom do uzyskania uprawnienia instruktora INS(AFF) wpisywanego do świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ):

Kandydat musi:

- posiadać świadectwo kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z ważnym uprawnieniem wyszkolenia D, lub ważnym uprawnieniem instruktora INS lub INS(SL);
- mieć ukończone 21 lat;
- posiadać orzeczenie lotniczo-lekarskie;
- posiadać ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał. 7 rozporządzenia wyłączającego);
- posiadać co najmniej 1000 skoków w łącznym czasie swobodnego spadania nie krótszym niż 8 godzin.

W przypadku szkolenia z uprawnieniem wyszkolenia klasy D bezpośrednio do uprawnień instruktora INS(AFF), szkolenie musi być rozszerzone o zakres objęty programem INS.

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szkolenie teoretyczne do uzyskania uprawnień instruktora INS(AFF) obejmuje tematykę z następujących przedmiotów (tylko w przypadku, w którym kandydat posiada już ważne uprawnienie instruktora INS, lub INS (SL):

- metodyka i organizacja szkolenia uczniów-skoczków i skoczków spadochronowych;
- zasady wykonywania skoków spadochronowych metodą na AFF;
- organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych metodą AFF;
- ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków.

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Ćwiczenie Nr	Założenia	Ilość skoków
1	Skok kwalifikacyjny. Ocena kandydata pod kątem podstawowych umiejętności poruszania się w powietrzu.	min.1
2	Podstawy AFF. Podążanie za uczniem. Zmiana prędkości opadania.	min.1
3	Skok z dwoma instruktorami. Latanie w slocie. Zamiana ról . Znaki w powietrzu (każdy kandydat musi zaliczyć obydwie strony ucznia – można łączyć z innymi ćwiczeniami).	min.2
4	Zatrzymanie obrotów w płaszczyźnie poziomej, asysta otwarcia (ćw. zaliczone min. 3 razy) - można łączyć z innymi ćwiczeniami.	min.1
5	„Uczeń”-instruktor prowadzący spada na plecach. Obracanie „ucznia” do właściwej sylwetki (zalecane minimum 3 razy) – można łączyć z innymi ćwiczeniami.	min.1
6	Szybkie przemieszczanie się do przodu lub do tyłu – niwelowanie dystansu do „ucznia” z jednoczesnym stosowaniem znaków.	min.1
7	Łączone elementy ćw. 3-6 wraz z poprawnym stosowaniem znaków.	min.2

Ćwiczenie Nr	Opis ćwiczenia	Miejsce
1.	wysokość: 4000 m AGL w roli ucznia: skoczek spadochronowy poinstruowany przez prowadzącego szkolenie lub instruktor AFF prowadzący szkolenie • scenariusz skoku jest ustalany na ziemi według uznania prowadzącego szkolenie; • skok powinien zawierać elementy pozwalające ocenić umiejętności kandydata w zakresie zmiany prędkości opadania, szybkiej orientacji przestrzennej i przemieszczania się za uczniem, kontroli wysokości, umiejętności omówienia na ziemi przebiegu skoku w powiązaniu z wysokościami na których miały miejsce charakterystyczne wydarzenia. Zalecenia: • skoki należy powtarzać do uzyskania satysfakcjonującego wyniku; • w ocenie kandydata należy uwzględnić zarówno etap przygotowania bezpośrednio przed skokiem jak i fazę lotu na czaszy i lądowania oraz powrotu z miejsca lądowania pod kątem zachowania zasad bezpieczeństwa własnego i innych; • w razie naruszania przez kandydata podstawowych zasad bezpieczeństwa wykonywania skoków, należy przerwać szkolenie i wykluczyć kandydata z kursu. Dodatkowe wymagania: w przypadku gdy oceniający nie bierze udziału w skoku – wymagane nagranie video uwzględniające etap przygotowania do skoku..	lotnisko
2.	wysokość: 4000 m AGL w roli ucznia: instruktor AFF prowadzący szkolenie <i>Ćwiczenie rozpoczyna się w momencie osiągnięcia przez statek powietrzny wysokości zrzutu a kończy na wysokości otwarcia ustalonej przez prowadzącego szkolenie jednak nie mniejszej niż (1100 m AGL).</i> Skok powinien zawierać podstawowe elementy AFF • wyjście w kontakcie; • kontrolę wysokości; • kontrolę sylwetki ucznia i zwolnienie go (puszczenie) jeżeli jest ona prawidłowa; • sygnały AFF podczas swobodnego spadania; • reagowanie na przemieszczanie pionowe i poziome ucznia; • dokowanie do ucznia tylko w uzasadnionych przypadkach; • rozejście na zadanej wysokości bez asystowania ucznia; • obserwacja ucznia i podczas omówienia umiejętność skojarzenia wydarzeń z odpowiadającymi im wysokościami.	lotnisko

Ćwiczenie Nr	Opis ćwiczenia	Miejsce
3.	wysokość: 4000 m AGL w roli ucznia: instruktor AFF prowadzący szkolenie <i>Ćwiczenie rozpoczyna się na ziemi 20 minut przed wylotem i kończy po otwarciu spadochronów.</i> <i>W ćwiczeniu biorą udział dwaj kandydaci – w przypadku braku drugiego kandydata w skoku bierze udział na jego miejscu instruktor AFF, poinstruowany przez prowadzącego szkolenie.</i> • kontrola ucznia podczas ubierania spadochronu; • sprawdzenie sprzętu i „ucznia” przed załadunkiem i na pokładzie samolotu; • wyjście w kontakcie; • kontrola wysokości; • kontrola sylwetki „ucznia” i zwolnienie (puszczenie) go jeśli ma prawidłową; • sygnały AFF podczas swobodnego spadania; • reagowanie na przemieszczanie pionowe i poziome ucznia; • latanie w slocie (po obranej stronie „ucznia” w zasięgu chwytu); • w razie potrzeby zamiana ról między kandydatami (zamiana stron ucznia); • dokowanie tylko w uzasadnionych przypadkach; • podawanie znaków (sygnałów) adekwatnych do sytuacji; • sygnał do otwarcia; • rozejście na zadanej wysokości bez asystowania ucznia; • obserwacja ucznia i podczas omówienia umiejętność skojarzenia wydarzeń z odpowiadającymi.	lotnisko
4.	wysokość: 4000 m AGL w roli ucznia: instruktor AFF prowadzący szkolenie <i>Ćwiczenie rozpoczyna się na ziemi 20 minut przed wylotem i kończy po przeprowadzonym omówieniu i stworzeniu przykładowego wpisu do książki skoków.</i> <i>Ćwiczenie może wykonywać tylko jeden kandydat.</i> • prowadzący szkolenie wciela się w rolę „ucznia” już na ziemi, kandydat rozpoczyna ćwiczenie od przygotowania, ubrania i kontroli ucznia na ziemi, następnie towarzyszy mu przy załadunku i wznoszeniu, udzielając stosownych instrukcji; • wyjście w kontakcie; • po ustabilizowaniu puszczenie ucznia; • „uczeń” może wykonywać obroty – rolą kandydata jest ich zatrzymywanie ale tylko w przypadku gdy pojedynczy obrót jest większy niż 180 stopni; • po zatrzymaniu obrotu i uzyskaniu przez „ucznia” prawidłowej sylwetki należy go puścić (sygnały AFF); • na zadanej wcześniej przez prowadzącego szkolenie wysokości kandydat dokuje i następnie daje uczniowi sygnał do otwarcia, asystuje przy otwarciu do momentu wyplecenia linek; • kandydat w razie konieczności przeprowadza markowane otwarcie spadochronu „ucznia”.	lotnisko

Ćwiczenie Nr	Opis ćwiczenia	Miejsce
5.	wysokość: 4000 m AGL w roli ucznia: instruktor AFF prowadzący szkolenie <i>Ćwiczenie rozpoczyna się na ziemi 20 minut przed wylotem i kończy po przeprowadzonym omówieniu i stworzeniu przykładowego wpisu do książki skoków.</i> <i>Ćwiczenie może wykonywać tylko jeden kandydat.</i> • prowadzący szkolenie wciela się w rolę „ucznia” już na ziemi, kandydat rozpoczyna ćwiczenie od przygotowania, ubrania i kontroli ucznia na ziemi, następnie towarzyszy mu przy załadunku i wznoszeniu, udzielając stosownych instrukcji; • wyjście w kontakcie; • prowadzący szkolenie doprowadza do niestabilnego wyjścia i w efekcie finalnym lotu plecami do ziemi; • rolą kandydata jest bezpieczne obrócenie „ucznia” do właściwej sylwetki, pokazanie właściwych sygnałów AFF i puszczenie jeśli uczeń ma prawidłową sylwetkę; • na zadanej wcześniej przez prowadzącego szkolenie wysokości kandydat daje uczniowi sygnał do otwarcia i asystuje przy otwarciu do momentu wyplecenia linek; • kandydat w razie konieczności przeprowadza markowane otwarcie spadochronu ucznia.	lotnisko
6.	wysokość: 4000 m AGL w roli ucznia instruktor AFF prowadzący szkolenie <i>Ćwiczenie rozpoczyna się na ziemi 20 minut przed wylotem i kończy po przeprowadzonym omówieniu i stworzeniu przykładowego wpisu do książki skoków.</i> <i>Ćwiczenie może wykonywać tylko jeden kandydat.</i> • prowadzący szkolenie wciela się w rolę „ucznia” już na ziemi, kandydat rozpoczyna ćwiczenie od przygotowania, ubrania i kontroli „ucznia” na ziemi, następnie towarzyszy mu przy załadunku i wznoszeniu udzielając stosownych instrukcji; • wyjście w kontakcie; • po ustabilizowaniu puszczenie „ucznia”; • prowadzący szkolenie będzie zmieniał sylwetkę, przemieszczając się z dużą prędkością w różnych kierunkach; • rolą kandydata jest przemieszczanie się za uczniem z jednoczesnym stosowaniem właściwych sygnałów AFF; • na zadanej wcześniej przez prowadzącego szkolenie wysokości kandydat dokuje następnie daje „uczniowi” sygnał do otwarcia i asystuje przy otwarciu do momentu wyplecenia linek; • kandydat w razie konieczności przeprowadza markowane otwarcie spadochronu „ucznia”.	lotnisko

Ćwiczenie Nr	Opis ćwiczenia	Miejsce
7.	wysokość: 4000 m w roli „ucznia” instruktor AFF prowadzący szkolenie <i>Ćwiczenie rozpoczyna się na ziemi 20 minut przed wylotem i kończy po przeprowadzonym omówieniu i stworzeniu przykładowego wpisu do książki skoków.</i> <i>Ćwiczenie może wykonywać tylko jeden kandydat.</i> • prowadzący szkolenie według własnego uznania łączy w skoku różne elementy poprzednich ćwiczeń bez wcześniejszego uzgadniania ich rodzaju i kolejności a także wprowadza dodatkowe „zakłócenia” („uczeń” może wykonywać nieprawidłowe rzeczy w dowolnym momencie ćwiczenia – kandydat musi reagować i udzielać instrukcji); • po oddzieleniu i ustabilizowaniu „uczeń” ma zostać puszczone a kandydat ustawia się z przodu ucznia (twarzą w twarz); • podczas wolnego spadania rolą kandydata jest przemieszczanie się za „uczniem” z jednoczesnym stosowaniem właściwych sygnałów AFF i dokowanie wyłącznie w uzasadnionych przypadkach; • po ustabilizowaniu „ucznia” należy go puścić i wrócić do pozycji z przodu; • na zadanej wcześniej przez prowadzącego szkolenie wysokości kandydat dokuje, daje „uczniowi” sygnał do otwarcia, czeka aż uczeń otworzy spadochron, w razie potrzeby asystuje przy otwarciu do momentu wplecenia linek; • kandydat, tylko w razie konieczności, przeprowadza markowane otwarcie spadochronu „ucznia”; • kandydat obserwuje ucznia w fazie lotu na czaszy i lądowania uwzględniając te elementy podczas omówienia.	lotnisko

Wytyczne do szkolenia:

- ilość skoków zależy od sposobu wykonania ich przez kandydata;
- przy drobnych błędach można wykonać dwa skoki dodatkowe;
- przy powtarzaniu błędów lub niepoprawnych decyzji należy przerwać szkolenie;
- szkolący ma prawo zmienić plan i porządek skoków;
- za poprawne wykonanie skoku i realizację zadań w powietrzu odpowiada kandydat;
- w zależności od potrzeb kandydat może zasugerować skoczкови, pełniącemu funkcję „ucznia” zmianę kombinezonu lub dociążenie pasem balastowym;
- przynajmniej w jednym z ćwiczeń kandydat powinien otworzyć uczniowi spadochron główny;
- w ćwiczeniach 2-7 należy stosować różne techniki odejść od statku powietrznego.

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: *Uprawnienia instruktora INS(AFF)*

wg: *Programu szkolenia do uzyskania uprawnień instruktora INS(AFF)*

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Zadanie ćwiczenie	Treść zadania/ćwiczenia	Planowano/wykonano		instruktor prowadzący	Uwagi	Data Podpis
		planowana ilość skoków	wykonana ilość skoków			
ZADANIE AFF-UPR.						
Ćwiczenie 1	Skok kwalifikacyjny. Ocena kandydata pod kątem podstawowych umiejętności poruszania się w powietrzu.	1				
Ćwiczenie 2	Podstawy AFF. Podążanie za uczniem. Zmiana prędkości opadania.	2				
Ćwiczenie 3	Skok z dwoma instruktorami. Latanie w slocie. Zamiana ról. Znaki w powietrzu (każdy kandydat musi zaliczyć obydwie strony „ucznia” - można łączyć z innymi ćwiczeniami).	1				
Ćwiczenie 4	Zatrzymanie obrotów w płaszczyźnie poziomej, asysta otwarcia (ćw. zaliczone min. 3 razy) - można łączyć z innymi ćwiczeniami.	1				
Ćwiczenie 5	Uczeń spada na plecach. Obracanie ucznia do właściwej sylwetki (zalecane minimum 3 razy) - można łączyć z innymi ćwiczeniami.	1				
Ćwiczenie 6	Szybkie przemieszczanie się do przodu lub do tyłu – niwelowanie dystansu do ucznia z jednoczesnym stosowaniem znaków	1				
Ćwiczenie 7	Łączone elementy ćw. 3-6 wraz z poprawnym stosowaniem znaków.	2				

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO

W zakresie: **Uprawnienia instruktora INS (AFF)**

wg: **Programu szkolenia do uzyskania uprawnień instruktora INS (AFF)**

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)		Data Wykładowca/podpis
1.	metodyka i organizacja szkolenia uczniów skoczków i skoczków spadochronowych	do zaliczenia	
2.	zasady wykonywania skoków spadochronowych metodą AFF	do zaliczenia	
3.	organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych metodą AFF	do zaliczenia	
4.	ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków	do zaliczenia	

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

URZĄD LOTNICTWA CYWILNEGO

**PROGRAM SZKOLENIA DO UZYSKANIA UPRAWNIENIA
INSTRUKTORA SZKOLENIA DO UPRAWNIENIA TANDEM
(INS(TANDEM)) WPISYWANEGO DO ŚWIADECTWA
KWALIFIKACJI SKOCZKA SPADOCHRONOWEGO (PJ)**

**POŚWIADCZENIE
WPROWADZENIA PROGRAMU DO UŻYTKU**

Niniejszy PROGRAM SZKOLENIA
został wprowadzony do stosowania w podmiocie szkolącym
o nazwie .....,
w dniu .....

.....
(data i podpis Kierownika Szkolenia)

1. SPIS TREŚCI

	Strona
DZIAŁ 1 – SPIS TREŚCI	1
DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE	2
DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE	3
DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE	4
DZIAŁ 5 – ZAŁĄCZNIKI	6
1. Karta szkolenia praktycznego	6
2. Karta szkolenia teoretycznego	7

DZIAŁ 2 – ZASADY OGÓLNE

Wymagania stawiane kandydatom do uzyskania uprawnień instruktora INS(TANDEM) wpisywanego do świadectwa kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ):

- posiadać świadectwo kwalifikacji skoczka spadochronowego (PJ) z ważnym uprawnieniem INS albo INS(SL) lub INS(AFF) i ważnym uprawnieniem TANDEM; oraz
- posiadać co najmniej 1500 skoków, w tym co najmniej 500 skoków w TANDEMIE;
- posiadać orzeczenie lotniczo-lekarskie;
- posiadać ubezpieczenie OC dla osób eksploatujących statki powietrzne (wg zał. 7 rozporządzenia wyłączonego).

DZIAŁ 3 – SZKOLENIE TEORETYCZNE

Szkolenie teoretyczne do uzyskania uprawnienia INS (TANDEM) obejmuje tematykę z następujących przedmiotów:

- zasady wykonywania skoków spadochronowych metodą TANDEM;
- organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych w trakcie szkolenia do uprawnienia instruktora INS(TANDEM);
- ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków.

Egzamin teoretyczny

Kandydat ubiegający się o uprawnienie INS (TANDEM) musi wykazać się przed egzaminatorem, że posiada wiedzę teoretyczną niezbędną dla uprawnienia INS (TANDEM).

DZIAŁ 4 – SZKOLENIE PRAKTYCZNE

Szkolenie praktyczne do uzyskania uprawnień INS (TANDEM) może być rozpoczęte po ukończeniu szkolenia teoretycznego i obejmuje wykonanie co najmniej 6-ciu skoków metodycznych.

Szczegółowy program Szkolenia praktycznego

ZADANIE 1 – Skok szkoleniowy wprowadzający

Ćwiczenie ma na celu naukę poprawnego procesu wykonania skoku spadochronowego tandemowego jako instruktor tandemowy z zachowaniem procedur podczas lotu swobodnego w tym: prawidłowego oddzielenia się od statku powietrznego, poprawnego wyrzucenia stabilizatora, kontroli wysokości i prawidłowego otwarcia oraz nauki manewrowania na otwartej czaszy, naukę prawidłowego kontrolowania procesu hamowania spadochronu do lądowania.

Podczas ćwiczenia kandydat na instruktora wykonuje skoki w roli pasażera, wraz z instruktorem prowadzącym (INS Tandem) w roli Tandem pilota.

Kandydat w pierwszych 2 skokach w roli Pasażera wyrzuca spadochron hamujący i na wysokości 1700 m AGL otwiera spadochron główny.

liczba skoków – 2

wysokość wysoku – **(nie mniej niż 3500 m AGL)**

zapis skoku – **tandem inst. 1**

wysokość otwarcia – **1700 m AGL**

ZADANIE 2 – Skoki szkoleniowe - niestabilny pasażer

Ćwiczenie ma na celu naukę wyprowadzenia niestabilnego wyjścia z samolotu do pozycji płaskiej, prawidłowego wyrzucenia stabilizatora, naukę hamowania obrotów na stabilizatorze. Podczas ćwiczenia kandydat wykonuje skoki w roli Pasażera, wraz z instruktorem prowadzącym w roli Tandem pilota.

liczba skoków – 3

wysokość wysoku – **(nie mniej niż 3500 m)**

zapis skoku – **tandem inst. 2**

wysokość otwarcia – **1700 m**

ZADANIE 3 – Duża prędkość („High speed”)

Ćwiczenie ma na celu naukę prawidłowej sylwetki przy dużej prędkości podczas swobodnego lotu i prawidłowego korygowania ewentualnych błędów w sylwetce. Podczas ćwiczenia kandydat wykonuje skok bez stabilizatora do wysokości 2 500 m AGL.

Podczas ćwiczenia kandydat wykonuje skoki w roli Pasażera, wraz z instruktorem prowadzącym w roli Tandem pilota.

liczba skoków – 1

wysokość wysokoku – **nie mniej niż 3500 m AGL**

wysokość otwarcia – **1700 m AGL**

Po ukończeniu szkolenia teoretycznego, praktycznego oraz zdaniu egzaminu wewnętrznego, kandydat do uzyskania uprawnienia INS (TANDEM), otrzymuje stosowne zaświadczenie.

Egzamin praktyczny

Kandydat ubiegający się o uprawnienie INS (TANDEM) musi wykazać się przed egzaminatorem praktycznym podczas egzaminu praktycznego, że posiada umiejętności niezbędne do wykonywania skoków z pasażerem.

Wydanie uprawnienia

Warunkiem wydania uprawnienia INS (TANDEM) jest posiadanie ważnego uprawnienia INS i ważnego uprawnienia TANDEM, odbycie i zaliczenie szkolenia teoretycznego i praktycznego, zdanie przed egzaminatorem praktycznym egzaminu państwowego w zakresie uprawnienia INS (TANDEM).

Słownik

AGL *Above Groud Level*) wysokość nad poziomem gruntu

Hook turn dynamiczny zakręt wykonywany na spadochronie w układzie 0-1 uchwytów sterowniczych

Droug spadochron hamujący podczas wolnego spadania tandem pilota i pasażera, po zwolnieniu uruchamiający proces otwarcia spadochronu głównego

DZIAŁ – 5 ZAŁĄCZNIKI

KARTA SZKOLENIA PRAKTYCZNEGO

W zakresie: **Uprawnienia INS (TANDEM)**

wg: **Programu szkolenia do uzyskania uprawnienia INS (TANDEM)**

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Nr ćwic.	Treść ćwiczenia	Planowano/ wykonano		ocena	Data Instruktor/podpis	Uwagi
		skoków	skoków			
1.	skok szkoleniowy wprowadzający	2				
2.	skoki szkoleniowe - niestabilny pasażer	3				
3.	duża prędkość („High speed”)	1				

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący

KARTA SZKOLENIA TEORETYCZNEGO

W zakresie: **Uprawnienia instruktora INS (TANDEM)**

wg: **Programu szkolenia do uzyskania uprawnień INS (TANDEM)**

Imię i nazwisko kandydata: .....

W okresie: .....

Lp.	Zagadnienie (przedmiot)	czas	Data Wykładowca/podpis
1.	zasady wykonywania skoków spadochronowych metodą TANDEM	do zaliczenia	
2.	organizacja lotów połączonych z wykonywaniem skoków spadochronowych w trakcie szkolenia do uprawnienia instruktora INS (TANDEM)	do zaliczenia	
3.	ogólne bezpieczeństwo lotów i skoków	do zaliczenia	

ZATWIERDZAM:

.....

Instruktor prowadzący